

Potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i mlade

---

Jakolić, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:938988>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad
**Potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i
mlade – perspektiva izviđačkih voditelja**

Matea Jakolić

Zagreb, rujan 2022.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad
**Potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i
mlade – perspektiva izviđačkih voditelja**

Matea Jakolić

izv. prof. dr. sc. Ivana Borić
Andrea Čosić, mag. paed. soc.

Zagreb, rujan 2022.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad *Potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i mlade – perspektiva izviđačkih voditelja* i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Matea Jakolić

Mjesto i datum: Zagreb, rujan 2022.

Potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i mlade – perspektiva izviđačkih voditelja

Studentica: Matea Jakolić

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Ivana Borić

Komentorica: Andrea Ćosić, mag. paed. soc.

Program / modul: Socijalna pedagogija / Djeca i mladi

Sažetak:

Svjetska organizacija izviđačkog pokreta, s više od 57 milijuna članova, najveća je organizacija mladih u svijetu. Svrha ovog rada jest opisati izviđačke aktivnosti za djecu i mlade u Republici Hrvatskoj, sagledati ih s obzirom na načela doživljajne pedagogije i istražiti potencijale sudjelovanja djece i mladih u tim aktivnostima.

U prvom dijelu rada opisano je izviđaštvo, vrijednosti na kojima ono počiva i Izviđačka metoda, posebna odgojno-obrazovna metoda koja se koristi u izviđačkim organizacijama diljem svijeta. Također su pojašnjene uloge koje izviđačkih voditelji obavljaju i ukratko je prikazan izviđački program za djecu i mlade u Savezu izviđača Hrvatske. Drugi dio rada opisuje kvalitativno istraživanje čiji je cilj bio opisati iskustva sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima i potencijale koje ove aktivnosti imaju vezano uz razvoj djece i mladih. Podaci su prikupljeni kroz dvije fokusne grupe, čiji su sudionici bili izviđački voditelji s iskustvom sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu.

Rezultati dobiveni kvalitativnom analizom podataka daju uvid u načela koja sudionici istraživanja smatraju bitnima i opisuju sadržaj izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade. Također, rezultati istraživanja daju uvid u iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima, kako sudionici opisuju utjecaj koje je to sudjelovanje imalo na njihov kasniji život, te kako opisuju utjecaj izviđačkih aktivnosti na djecu i mlade.

Ključne riječi: doživljajna pedagogija, iskustveno učenje, izviđači, djeca i mladi, kvalitativno istraživanje

Potentials of participating in Scouting activities for children and youth – perspective of Scout leaders

Summary:

The World Organization of Scout Movement, with more than 57 million members, is the largest youth organization in the world. The aim of this paper is to describe Scouting activities for children and youth in the Republic of Croatia, to describe them with the principles of experiential pedagogy in mind, and to explore the potentials of participation of children and youth in these activities.

The first part of the paper describes Scouting, the values on which it is based and the Scout method – a unique educational method used in Scouting organizations worldwide. The roles performed by Scout leaders are also clarified and the Scouting program for children and youth in the Scout and Guide Association of Croatia is briefly presented. The second part of the paper describes qualitative research aimed at describing the experiences of participating in Scouting activities and the potentials that these activities have regarding the development of children and young people. The data was collected through two focus groups, whose participants were Scout leaders with experience of participating in Scouting activities in childhood.

The results obtained by qualitative analysis of the data give an insight into the principles that the participants of the research consider important, and into the ways they describe the content of Scouting activities for youth. Also, the results of the research give an insight into the experience of participating in Scouting activities, how participants describe the impact this participation has had on their later life, and how they describe the impact of Scouting activities on children and young people.

Keywords: experiential pedagogy, experiential learning, scouts, children and youth, qualitative research

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Izviđaštvo ili skautizam	2
2.1. Temeljne vrijednosti izviđaštva	4
2.2. Izviđačka metoda kao posebna odgojno-obrazovna metoda	6
2.2.1. Sustav vrijednosti (izviđački zavjet i zakoni)	7
2.2.2. Iskustveno učenje	8
2.2.3. Osobni razvoj	8
2.2.4. Timski sustav	9
2.2.5. Podrška odraslih.....	10
2.2.6. Simbolički okvir.....	11
2.2.7. Priroda.....	11
2.2.8. Uključenost u zajednicu	12
3. Izviđački voditelji	13
4. Izviđački program za djecu i mlade	16
4.1. Prikaz aktivnosti – 11. Smotra izviđača Hrvatske	19
5. Istraživanja utjecaja izviđaštva na djecu i mlade	21
6. Metodologija istraživanja.....	24
6.1. Cilj istraživanja	24
6.2. Metoda i način provedbe istraživanja	24
6.3. Sudionici	25
6.4. Metoda obrade podataka	25
7. Rezultati i rasprava	26
7.1. Značajke izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade	27
7.2. Osobno iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima	30
7.3. Utjecaj na djecu i mlade.....	33
8. Zaključak.....	36
8.1. Ograničenja istraživanja.....	38
9. Literatura.....	39

1. Uvod

Izviđačke aktivnosti u posljednje vrijeme postaju sve popularniji izbor za provođenje slobodnog vremena djece i mladih, budući da roditelji i stručnjaci za odgoj, ali i sama djeca, prepoznaju i naglašavaju prednosti bivanja u prirodi i odmicanje od računala i drugih ekrana koji su današnjoj djeci dostupniji nego ikada. No, bitno je naglasiti da izviđačke aktivnosti, iako se čini da korisnike jednostavno uče praktičnim vještinama poput vezivanja čvorova i paljenja vatre, imaju značajan utjecaj na cjelokupan razvoj djece i mladih osoba.

Ovaj rad nastaje s ciljem detaljnijeg opisivanja izviđačkog načina rada, načela na kojima se izviđačke aktivnosti temelje i sadržaja s kojima se djeca i mladi na izviđačkim aktivnostima upoznaju. Također, glavni motiv autorice je istraživanje i opisivanje utjecaja kojeg izviđaštvo može imati na djecu i mlade, budući da i kroz vlastito iskustvo sama prepoznaje značaj kojeg je izviđaštvo imalo (i još uvijek ima) na njene stavove, vrijednosti i na cjelokupan životni put do sada.

Dodatno, potencijali doživljajnopedagoških aktivnosti (među koje možemo ubrojiti i izviđačke aktivnosti) u posljednje su vrijeme sve aktualnija tema među znanstvenom i stručnom javnošću koja se bavi temama poput razvoja djece i mladih, odgoja i problema u ponašanju. Budući da se o utjecaju nekih *outdoor* aktivnosti na pozitivne promjene u ponašanju već neko vrijeme govori u Hrvatskoj i u svijetu (npr. aktivnosti u prirodi koje provodi organizacija Outward Bound¹), stav je autorice da je pravo vrijeme da se više istraže i potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i mlade. Malen broj takvih istraživanja u svijetu, a pogotovo u Hrvatskoj, dodatan su poticaj za bavljenje ovom temom.

---

¹ Svjetski sustav škola koje provode programe iskustvenog učenja putem izazova u prirodi s ciljem razvoja vještina i sposobnosti te cjelokupnog karaktera polaznika (www.outwardbound.org).

2. Izviđaštvo ili skautizam²

Početak skautizma datira iz 1907. godine, kada je Robert Baden-Powell (1857.-1941.) održao devetodnevno logorovanje na otoku Brownsea uz južnu obalu Engleske, za 22 dječaka iz različitih socioekonomskih skupina (Kasearu, Odstavel i Truusa, 2020). Ubrzo nakon, Baden-Powell je napisao i objavio knjigu u kojoj govori o osnovnim idejama izviđaštva, a koju naziva „*Scouting For Boys*“, te se pokret ubrzo nakon širi i na druge zemlje. Danas, Svjetska skautska organizacija broji više od 57 milijuna aktivnih članova (World Organization of Scout Movement [WOSM], 2022), a tijekom više od stotinu godina njenog postojanja, kroz organizaciju je prošlo gotovo 500 milijuna ljudi (Kasearu i sur., 2020).

Skautska organizacija sebe naziva najvećim svjetskim odgojno-obrazovnim pokretom mladih, a misija joj je doprinosti obrazovanju mladih u širem smislu, odnosno imajući na umu dugoročne aspekte ljudskog razvoja, socijalne mobilnosti i socijalne integracije (Kasearu i sur., 2020). WOSM je članica udruženja Big 6 Youth Organizations³ koje okuplja šest najvećih organizacija mladih u svijetu, a koje ukupno broje preko 250 milijuna članova (Big 6 Youth Organizations, 2022). Za razliku od tradicionalnog objašnjenja riječi „obrazovanje“⁴, koje se koristi u kontekstu formalnih obrazovnih sustava (npr. škola i sveučilišta), predstavnici Big 6 Youth Organizations (2019) smatraju da je obrazovanje ispravnije definirati kao cjeloživotni proces koji omogućuje kontinuirani razvoj sposobnosti osobe i njegovo djelovanje kao pojedinca, člana društva i čitavog svijeta.

S obzirom na različita okruženja u kojima se učenje događa, UNESCO (ISCED, 2011; prema World Scout Bureau [WSB], 2019) tradicionalno razlikuje tri vrste obrazovanja:

---

² Nazivi "izviđaštvo" i "skautizam" (*engl. scoutism*), kao i "izviđač" i "skaut" (*engl. scout*), smatraju se istoiznačnicama. Riječi "skaut" i "skautizam" obično se koriste kada se naglašava međunarodni karakter Skautskog pokreta, dok se u hrvatskim okvirima najčešće koriste riječi o "izviđač" i "izviđaštvo" (Roglić, 2013). U ovom će se radu koristiti oba izraza, budući da se i u hrvatskim izviđačkim udrugama oba izraza koriste podjednako često.

³ Udruženje okuplja slijedeće organizacije: World Alliance of Young Men's Christian Associations (YMCA), World Young Women's Christian Association (YWCA), World Organization of the Scout Movement (WOSM), World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS), the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) i The Duke of Edinburgh's International Award Foundation.

⁴ Stjecanje znanja u školskim ustanovama (Školski rječnik hrvatskoga jezika, 2022).

- Formalno obrazovanje: obrazovanje koje je institucionalizirano, ciljano i planirano putem javnih organizacija i priznatih privatnih tijela te, u svojoj cjelini, čini formalni odgojno-obrazovni sustav jedne države (npr. školski sustav i sveučilišta).
- Neformalno obrazovanje: obrazovanje koje je institucionalizirano, ciljano i planirano, ali koje predstavlja dodatak, alternativu i/ili dopunu formalnom obrazovanju u procesu cjeloživotnog učenja pojedinaca (npr. izviđaštvo, rad s mladima, inicijative za cjeloživotno učenje i sl.).
- Informalno obrazovanje: oblici učenja koji nisu institucionalizirani - može uključivati aktivnosti učenja koje se događaju u obitelji, na radnom mjestu, u lokalnoj zajednici i svakodnevnom životu, na samostalnoj, obiteljskoj ili društvenoj osnovi (npr. obitelj i zajednica).

Kako navodi Warletta (2000), ishodi formalnog obrazovanja su u pravilu znanje i strukovne vještine, ishodi informalnog obrazovanja su osobne i socijalne vještine, a ishodi neformalnog obrazovanja su životne vještine i razvoj stavova.

Međutim, ovakvo jasno razgraničavanje tipova obrazovanja polako blijedi jer, kako navodi UNESCO (2016, prema WSB, 2019), dolazi do prijelaza iz tradicionalnih obrazovnih institucija u mješovite, raznovrsne i složene obrazovne krajolike u kojima je formalno, neformalno i informalno učenje prisutno u različitim obrazovnim institucijama. Previšić (2000) navodi da slobodno vrijeme, pa tako i izviđaštvo kao jedna od aktivnost slobodnog vremena, svojim pedagoškim učincima pomažu školi, tj. formalnom obrazovanju, u prevladavanju zatvorenosti koja sputava dječju spontanost, kreativnost i individualnost. S druge strane, obzirom na činjenicu da se u redovnim oblicima obrazovanja koristi sve više metoda neformalnog obrazovanja, WSB (2019) prepoznaje da se pred izviđaštvo postavljaju svojevrsni novi izazovi.

Ipak, organizacije posvećene neformalnom obrazovanju imaju brojne karakteristike koje im omogućuju da na jedinstven način doprinose procesu cjeloživotnog učenja pojedinaca (Big 6 Youth Organizations, 2019). Karakteristike koje ih razlikuju od drugih organizacija, i koje su zaslužne za jačanje motivacije pojedinaca da aktivno sudjeluju u procesu učenja, su: dobrovoljnost sudjelovanja, iskustveno učenje, progresivno učenje, razvoj osobnog vrijednosnog sustava, vršnjačko (eng. *peer-to-peer*) učenje, razvoj vodstva i mentorstvo (Big 6 Youth Organizations, 2019). Kako se navedene karakteristike ostvaruju kroz skautizam bit

će detaljnije objašnjeno u poglavljima o temeljnim vrijednostima izviđaštva i izviđačkoj metodi.

2.1. Temeljne vrijednosti izviđaštva

Kako naglašava Previšić (2000), izviđaštvo nije samo praktična zabava u slobodnom vremenu, nego aktivnost s daleko važnijom i sveobuhvatnijom zadaćom i svrhom. Svrha Izviđačkog pokreta je „razvoj tjelesnih, umnih, osjećajnih, društvenih i duhovnih potencijala djece i mladih kao pojedinaca i kao odgovornih građana lokalne, nacionalne i međunarodne zajednice“ (Savez izviđača Hrvatske, 2021; str. 9).

WSB (2019) u svrhu objašnjavanja temeljnih elemenata izviđaštva naglašava da se radi o pokretu namijenjenom djeci i mladima, koji je dobrovoljan, otvoren za sve, nepolitički i neovisan. Svaku od tih značajki WSB (2019) dodatno pojašnjava:

- A) Izviđaštvo je pokret jer ga prihvaća velika skupina ljudi koji dijele iste vrijednosti i aktivno nastoje postići zajednički cilj, jer zahtjeva razvoj tijekom vremena kako bi postiglo svoj cilj te jer podrazumijeva postojanje jedinstva svih članova.
- B) Izviđaštvo usmjerava svoju odgojno-obrazovnu ponudu prema djeci i mladima i prati pojedince u njihovu prijelazu iz djetinjstva u odraslu dob, pomažući im da u sigurnom okruženju razviju kompetencije i ponašanje, te usvoje vrijednosti i stavove potrebne aktivnim građanima. Izviđaštvo je ipak posebno relevantno za adolescentsku dob, budući da skautska metoda adolescentima pruža mogućnost razvoja sposobnosti donošenja odluka i postizanja sve većeg stupnja samostalnosti – od ovisnosti, preko neovisnosti do međuovisnosti.
- C) Dobrovoljnost izviđačkog pokreta ogleda se u tome da djeca i mladi sami odlučuju kada se žele priključiti i kada žele otići. Isti princip dobrovoljnog članstva odnosi se i na odrasle voditelje.
- D) Izviđačke su aktivnosti namijenjene svoj djeci i mladima koji su voljni pridržavati se njegovih načela. Konačna odluka o pridruživanju se mladoj osobi koja jedina može odlučiti je li spremna na predanost koja se od nje očekuje. Nije na odraslim voditeljima da odluče je li neka mlada osoba prikladna za skautski pokret ili nije, ili da ograniče uključivanje na samo pojedinu skupinu djece i mladih. Izviđaštvo je također odgojno-obrazovni pokret otvoren za oba roda te usvaja koedukativni pristup koji obrazuje

djevojčice i dječake u istoj strukturi, uzimajući u obzir specifične potrebe, a zalaže se za jednaka prava svih mladih.

- E) Ništa ne sprječava izviđački pokret da izrazi stav u vezi s određenim pitanjima kao što su npr. prava djece, pod uvjetom da je stav jasno vezan uz njegovu odgojno-obrazovnu misiju, da se temelji na Statutu i načelima, te je predstavljen kao takav, a ne kao dio borbe za vlast ili pristrane politike koju skautski pokret mora nadići. Njegova zagovaračka pozicija uvijek treba biti odgojno-obrazovno sredstvo te, stoga, pružati mladima vještine samostalnog istraživanja i kritičkog razmišljanja.
- F) Neovisnost ne znači da izviđaštvo treba djelovati u izolaciji, niti da treba odbijati suradnju s drugim organizacijama ili vlastima. Naravno, izviđaštvo nikada ne bi postalo svjetski pokret kakav je danas bez podrške i prihvaćanja javnosti i institucija koje je ostvarilo kroz svoju povijest. To znači da bilo koja ponuda ili podrška, ili bilo koji oblik partnerstva s drugim organizacijama ili tijelima vlasti može biti opravdan samo ako služi ciljevima izviđaštva, tj. ispunjenju njegove odgojno-obrazovne svrhe.

Načela izviđačkog pokreta mogu se sažeti u tri kategorije: odnos pojedinca prema duhovnim vrijednostima, odnos pojedinca prema drugima, svijetu i prirodi te odnos pojedinca prema sebi. Izviđaštvo povezuje ta tri načela unutar uvjerenja da osobna sreća i smisao proizlaze iz predanosti ljudskom dostojanstvu utemeljenom na ljubavi i služenju, koje poboljšava društvo kroz zajednički život u skladu jednih s drugima i u skladu s prirodom. Te vrijednosti imaju osobito važnu ulogu u odgoju i obrazovanju te iskustvu koje izviđaštvo pruža. Skautski pokret odbacuje indoktrinaciju, a umjesto toga kod mladih ljudi razvija sposobnost kritičkog razmišljanja, učenja istraživanjem, provjerom činjenica i promišljanjem o svojim postupcima (WSB, 2019). Kako zaključuje Previšić (2000), izviđaštvo ima svoju povijest, svoju teoriju, svoju praksu, svoju sadašnjost i svoju budućnost.

2.2. Izviđačka metoda kao posebna odgojno-obrazovna metoda

Jedan od osnovnih elemenata skautizma, specifičan isključivo za Izviđački pokret i jedinstven u nacionalnim organizacijama u cijelom svijetu (Roglić, 2013), jest **Izviđačka metoda**. Izviđačka metoda je odgojno-obrazovna metoda na kojoj se temelje sve izviđačke aktivnosti, a koja se sastoji od osam međusobno povezanih elemenata: sustav vrijednosti (izviđački Zavjet i zakoni), iskustveno učenje, osobni razvoj, timski sustav, podrška odraslih, simbolički okvir, priroda i uključenost u zajednicu. Kako navodi Behek (2000), Izviđačka metoda je doživljajna pedagogija u praksi. Povezanost pojedinih elemenata metode slikovito je prikazana na slici 1.

Slika 1. *Elementi Izviđačke metode* (WSB, 2019)

Kako navodi WSB (2019), svaki od elemenata je jednako važan i ima svoju odgojnu i obrazovnu ulogu, a njihova je implementacija, kombinirana i uravnotežena, prilagođena različitim dobnim skupinama korisnika. Svaki je element osmišljen tako da na jedinstven način doprinosi odgojno-obrazovnom procesu i nadopunjuje učinak drugih elemenata. Elementi se ne mogu razmatrati odvojeno, budući da njihovo međusobno djelovanje omogućuje stvaranje dinamičnog odgojno-obrazovnog okruženja. U daljnjem tekstu detaljnije će se opisati svaki od elemenata.

2.2.1. Sustav vrijednosti (izviđački zavjet i zakoni)

Izviđački zavjet i zakoni središnji su element Skautske metode. WSB (2019) navodi da su izviđački zakoni skup zajedničkih vrijednosti koje su temelj svega što izviđač radi i kakvim želi postati, a izviđački zavjet predstavlja osobnu dobrovoljnu predanost tim vrijednostima. Izviđački zakoni pozitivan su kodeks ponašanja kojim izviđački pokret mladima predlaže svoje univerzalne vrijednosti u konkretnom i praktičnom obliku. Izviđački zakoni, kako ih navodi Savez izviđača Hrvatske (2021), su:

1. Izviđač je častan i hrabar.
2. Izviđač je vrijedan i pouzdan.
3. Izviđač sluša i promišlja.
4. Izviđač uči i djeluje.
5. Izviđač traga i vjeruje.
6. Izviđač je vedar i društven.
7. Izviđač je odan i nesebičan.
8. Izviđač voli i cijeni.
9. Izviđač brine i čuva.
10. Izviđač služi i vodi.

Zavjetujući se, svaki izviđač donosi svjesnu i dobrovoljnu odluku da prihvati izviđačke zakone, koristi ih kao kodeks ponašanja prema sebi i drugima, i time preuzima odgovornost za osobni razvoj. Davanje zavjeta prvi je simbolički korak u procesu samoodgoja i samoobrazovanja. Vrijednosti sadržane u izviđačkim zakonima i prihvaćene kroz izviđački zavjet oblikuju mlade ljude, njihovo ponašanje i grupni život.

Zavjet i zakoni sažimaju, jednostavnim rječnikom, one univerzalne vrijednosti koje u svim ljudima prepoznaju jedinstvene i jednako vrijedne osobe sa svojim unutarnjim životom i s ciljem da žive u harmoniji kako jedni s drugima tako i s prirodom. Ove vrijednosti predstavljaju temeljni etički okvir unutar kojeg izviđaštvo djeluje i bez kojeg Pokret više ne bi bio izviđački. Shodno tome, jedna od temeljnih osobina izviđaštva jest da se, od svojeg osnutka, zasniva na vrijednosnom sustavu, tj. međusobno povezanom skupu etičkih pravila. Tijekom svog izviđačkog puta, svaka mlada osoba će postupno razvijati svoje razumijevanje izviđačkog zavjeta i zakona, a odgojno-obrazovni put koji pritom prelazi je središnji dio intelektualnog, emocionalnog, društvenog i duhovnog razvoja koji se odvija u izviđaštvu i naglašava njegova ključna načela (WSB, 2019).

2.2.2. Iskustveno učenje

Učenje kroz praktično iskustvo učinkovit je, a u većini slučajeva i jedini moguć način učenja. Kako navodi Dewey (1963; prema Morris, 2019), iako nisu sva iskustva jednako edukativna, svo istinsko učenje dolazi kroz iskustvo. U izviđačkom programu se, kada je riječ o iskustvenom učenju, ne misli samo na praktičan rad na usvajanju izviđačkih znanja i vještina, već i na pružanje osobnog iskustva svakom djetetu i mladoj osobi u timskom radu, dogovaranju, zajedničkom donošenju odluka, planiranju, organiziranju, vođenju tima i sl. (WSB, 2019). Provedba praktične aktivnosti i stjecanje iskustva iz stvarnog života, te potom promišljanje o doživljenom, je način rada koji izviđaštvo koristi kako bi pospješilo kontinuirano učenje i razvoj. Takav način rada u skladu je s navodima Heckmaira i Michla (1993; prema Krajnčan, 2013), koji govore da iskustveno učenje, iako proizlazi iz akcije, uvijek teži povezivanju vanjskog i unutarnjeg doživljavanja i uzima u obzir pedagoške implikacije.

Prilike da osoba pokaže i razvija svoju samostalnost i odgovornost omogućene su svakom izviđaču, počevši od najmlađih dobnih kategorija. Igra kao oblik učenja treba biti prisutna u svim dobnim kategorijama, a u radu s najmlađima je prevladavajući način rada. Tipično školskim oblicima učenja (poput predavanja) u izviđačkom načinu rada nema mjesta, osim izuzetno u najstarijim dobnim kategorijama, ako željeno učenje nije moguće postići ni na kakav drugi način (Roglić, 2013). Rezultat takvog načina rada je omogućavanje učenja koje je realno – fizički aktivno, kognitivno značajno i afektivno radno (Priest i Gaas, 1997; prema Krajnčan, 2013), budući da odgovor na to kako riješiti neki problem nije u tome da o njemu čitamo u knjigama, već da ga iskušamo u stvarnim situacijama.

2.2.3. Osobni razvoj

Izviđaštvo je progresivan odgojno-obrazovni put usmjeren na motiviranje i poticanje pojedinaca na stalni razvoj, koristeći široku paletu mogućnosti učenja. Sustavnim poticanjem na aktivnost, učenje i napredovanje, djecu i mlade se podržava da preuzmu odgovornost i aktivnu ulogu u svom vlastitom razvoju. Takav pristup omogućava svakoj osobi napredovanje na planu osobnog razvoja, na svoj način i svojim tempom, te prikladno dobnoj skupini u koju osoba pripada (WSB, 2019). Sustav je individualan i autonoman, tj. ne predstavlja natjecanje s drugima već sa samim sobom – stalno nadmašivanje vlastitih mogućnosti (Roglić, 2013). Ciljevi osobnog razvoja u ovom se smislu mogu poistovjetiti s doživljajnopedagoškim ciljevima na osobnom individualnom području (Ziegenspeck, 1992; Bress, 1985; Fischer, 1994; Krajnčan, 2006; prema Krajnčan, 2013) koji obuhvaćaju:

- jačanje samopouzdanja i spremnosti na suradnju,
- doživljaj uspjeha,
- poticanje iskustva i otkrivanje samoga sebe,
- potporu razvoja identiteta,
- učenje o odgađanju zadovoljavanja potreba,
- izgradnju izdržljivosti,
- poticanje kreativnosti i mogućnosti improviziranja,
- stjecanje sposobnosti povezivanja i povjerenja u druge,
- poticanje komunikacijskih vještina,
- preuzimanje odgovornosti za sebe i za druge,
- spoznaju i motivaciju za drugačijim načinom provođenja slobodnog vremena,
- ponovno uspostavljanje pozitivnog odnosa prema učenju,
- poticanje samoinicijative,
- prijenos dojmova i lijepih doživljaja koji ostaju.

Uloga odraslih je da na prikladan način osnaže, podrže i ohrabre mlade ljude u postavljanju izazova sebi samima te u slobodi i odgovornosti odlučivanja, ali i da ih potaknu na promišljanje i izvlačenje pouke. Značenje toga je daleko šire od samog izviđačkog okruženja jer mladi tako uče kako postavljati svoje životne ciljeve i kako postati aktivni građani, a svaka mlada osoba dobiva priliku prepoznati svoje potrebe i shvatiti što joj je potrebno za unapređenje vlastitih kompetencija, u skladu s okolnostima i sposobnostima (WSB, 2019).

2.2.4. *Timski sustav*

Osnovna ideja skautizma zasniva se na prirodnim potrebama djece za okupljanjem u društvu svojih vršnjaka, u malim skupinama, pa su izviđačke radne skupine prilagođene tome i nastoje u što većoj mjeri predstavljati prirodnu grupu vršnjaka (Roglić, 2013). Organizacija djece i mladih u radne skupine, koje se u pravilu nazivaju patrolama, način su na koji djeca i mladi sudjeluju u vršnjačkom učenju i donošenju odluka, s ciljem razvijanja vještina učinkovitog timskog rada, interpersonalnih i vještina vođenja, te građenja osjećaja odgovornosti i pripadnosti (WSB, 2019). Spomenuto je u skladu s obilježjima doživljajnopedagoških grupa u kojima, kako navodi Krajnčan (2013), grupni život čine zajedničko odlučivanje i demokratska pravila, a ne uključenost u hijerarhiju, naredbe i pokornost. Doživljajnopedagoške aktivnosti, pa tako i izviđačke, oblikovane su tako da mladi ovise jedni o drugima i da su nužni

komunikacija, odgovornost i povjerenje (Krajnčan, 2013), što se optimalno može ostvarivati u malim grupama vršnjaka.

Izviđačke radne skupine obično broje do osam članova (Roglić, 2013; WSB, 2019), a više takvih skupina iste dobne kategorije čine sekciju. Organizacija rada u timovima i sekcijama pruža izviđačima mogućnosti da se iskušaju u vođenju i da nauče cijeniti različitosti, pomaže im da razviju konstruktivne odnose s drugim mladima kao i partnerstva s odraslima, dok istodobno uče živjeti u skladu s demokratskim oblikom samoupravljanja (WSB, 2019). Više o organizaciji rada sekcije i njenom upravljanju navedeno je kasnije u radu.

2.2.5. Podrška odraslih

Izviđaštvo se oslanja na odrasle koji potiču, pomažu i podržavaju djecu i mlade u stvaranju prilika za učenje i u pretvaranju tih prilika u vrijedna životna iskustva (WSB, 2019). Pri tome odrasli brinu o tome da djeca u svakom trenutku osjećaju da je izviđaštvo igra koju oni sami vode, a da su odrasli tu samo da im u tome pomognu (Roglić, 2013). Djeca i mladi moraju dobiti priliku da preuzmu odgovornost i sami odlučuju, imajući pri tome i pravo na grešku, jer su i greške odlična prilika za učenje.

WSB (2019) razlikuje četiri vrste podrške koju odrasli pružaju djeci i mladima u izviđaštvu:

- instrumentalna podrška (odnosi na konkretne i opipljive materijalne uvjete i usluge koje izravno pridonose razvoju djece i mladih),
- emocionalna podrška (nastaje iz dijeljenja životnih iskustava, a uključuje empatiju, predanost, poštovanje, povjerenje i brigu),
- informacijska podrška (uključuje davanje informacija, sugestija i savjeta koje djeca i mladi mogu koristiti za rješavanje problema),
- validacijska podrška ili podrška poštovanjem (izražava se pozitivnim odnosom prema mladoj osobi, a uključuje konstruktivne povratne informacije, afirmaciju identiteta osobe).

Izviđaštvo omogućava da se entuzijazam mladih i iskustvo odraslih međusobno isprepliću i nadopunjuju, uz uzajamno poštovanje, povjerenje i prihvaćanje (Roglić, 2013). Općenito govoreći, odrasli su tu da potaknu, usmjere, mentoriraju i omoguće raznovrsne prilike za iskustveno učenje i pomognu djeci i mladima da se za njih pripreme i sudjelovanjem u njima profitiraju. Pritom se izviđački voditelji koriste različitim stilovima vođenja. Kako navodi Krajnčan (2013), stilovi koji su primjereni za vođenje grupe u prirodi su autokratski,

demokratski i popustljivi. Budući da su izviđačke aktivnosti raznolike, a svaka pojedina aktivnost je dio vremenski dugog ciklusa, izviđački voditelj će nužno u svom radu primjenjivati sva tri stila, a odabir će ovisiti o aktivnosti i cilju kojeg njome želi postići.

2.2.6. Simbolički okvir

Izviđaštvo koristi cjelovitu strukturu tema i simbola kako bi se olakšalo učenje i razvijanje jedinstvenog izviđačkog identiteta. U izviđaštvu, simbolički okvir predstavlja skup simbola, tema i priča koje razvijaju osjećaj pripadnosti, pomažu prenijeti određenu odgojnu poruku i potaknuti koheziju i solidarnost unutar grupe i Pokreta. On pomaže djeci i mladima da se identificiraju s ciljevima i vrijednostima izviđačkog pokreta izraženim kroz različite elemente i teme (WSB, 2019).

Simbolički okvir, prilagođen svakoj dobnoj skupini posebno, nudi priču koja svim dijelovima programa daje simbolički smisao i stapa ih u jednu konzistentnu i izviđačima atraktivnu cjelinu (Roglić, 2013), a djeci i mladima omogućuje i razvoj kreativnosti, domišljatosti i sposobnosti maštanja kojima se potiče njihov razvoj (WSB, 2019).

Na primjer, simbolički okvir za dobnu skupinu vučića (djece uzrasta 3.-4. razreda osnovne škole) temelji se na priči za djecu *Knjiga o džungli*, pa se tako njihova sekcija naziva čoporom, a izviđački voditelji i asistenti koji s njima rade se nazivaju Baloo, Bagheera, Kaa i sl. (Roglić, 2016).

2.2.7. Priroda

Prirodno okruženje pruža idealne uvjete za izviđačke aktivnosti, nudeći avanture i prilike za učenje usmjerene na tjelesni, intelektualni, emocionalni, socijalni i duhovni razvoj djece i mladih. Pritom se aktivnosti mogu fokusirati na različite teme, od klasičnih aktivnosti u prirodi kao što su planinarenje ili logorovanje do projekata vezanih uz održivost ili obrazovanje (WSB, 2019).

Sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima u prirodi omogućuje djeci i mladima da budu u izravnom kontaktu sa svijetom prirode u urbanim, ruralnim i prirodnim okruženjima, da otkriju vitalne odnose koji povezuju ljude i prirodni svijet te da razviju konstruktivnu vezu s prirodom. To je posebno važno ako uzmemo u obzir da se današnji svijet mladih, kako navodi Krajnčan (2013), sastoji gotovo isključivo od betona i asfalta. Usmjerenost prirodi je jedno od načela doživljajne pedagogije kojega je možda najjednostavnije prepoznati u izviđaštvu. Važno je naglasiti da se, kako bi se potencijali koje aktivnosti u prirodi nude mogli doseći, korištenje

prirode kao elementa Skautske metode ne smije ograničiti samo na provođenje aktivnosti na otvorenom. Kako navodi WSB (2019), potrebno je uključiti odgojno-obrazovnu vrijednost izazova života u prirodi koji potiče mlade na kreativnost i rast, te stavlјati naglasak na održivost i poticati svakog izviđača na povezanost s prirodom, poštovanje prirode i individualno ekološki održivo ponašanje.

2.2.8. Uključenost u zajednicu

Radeći za zajednicu i u zajednici, kako navodi WSB (2019), djeca i mladi razvijaju svoju predanost zajednici, međukulturno razumijevanje i međunarodnu solidarnost. Služenje zajednici nije samo ono što izviđači rade za druge, već i sve ono što rade s drugima nastojeći upoznati druge i drugačije članove zajednice. Angažirajući se u zajednici, mladi dobivaju priliku na konkretnim zadacima osjetiti što znači preuzeti odgovornost i dati svoj osobni doprinos da njihova zajednica postane bolja, osvijestiti svoju ulogu i obvezati se postati aktivni građani svijeta. Uključenost u zajednicu, kao element Skautske metode, od mlade dobi naglašava ideju građanstva i poručuje djeci i mladima da ne moraju čekati da odrastu da bi tek tada postali građani, istovremeno naglašavajući odgojno-obrazovnu vrijednost same zajednice kao odgojno-obrazovnog okruženja.

3. Izviđački voditelji

Važna komponenta svih izviđačkih aktivnosti jest organizirano volontiranje mladih u različitim aktivnostima u zajednici. Kako navode Kasearu i sur. (2020), takvo volontiranje ima za cilj odgojno-obrazovno djelovanje, budući da potiče razvoj osjećaja odgovornosti, solidarnosti sa zajednicom i aktivnim članom društva počevši od rane mladosti. Radne akcije, humanitarne aktivnosti, akcije pošumljavanja i sl. primjeri su aktivnosti u koje se mladi uključuju kako bi doprinosili zajednici u kojoj žive.

Osim periodičnog uključivanja mladih u aktivnosti za zajednicu, značajan volonterski posao odrađuju odrasli izviđački voditelji. Biti izviđački voditelj podrazumijeva dugoročan volonterski angažman i obavljanje zadataka vezanih uz organizaciju redovitih izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade.

WSB (2018) definirao je volonterski angažman izviđačkih voditelja ciklično, kroz tri faze: regrutiranje, izvedbu i odluke o budućnosti. Regrutiranje obuhvaća korake poput procjene potreba, odabira volontera, imenovanja voditelja. Izvedba obuhvaća naobrazbu volontera, voditeljski angažman i pružanje podrške. Odluke o budućnosti dolaze po završetku dogovorenog volonterskog angažmana, a mogu uključivati umirovljenje, obnavljanje uloge ili nastavak angažmana u drugoj ulozi.

Kako navodi Roglić (2013), izviđački voditelj treba:

- poznavati razvojne osobine uzrasta s kojim radi i kontinuirano upoznavati svakog pojedinog izviđača,
- imati odgojan stav i biti odgovoran,
- biti model ponašanja,
- uvijek učiti - i kroz vlastito iskustvo i kroz redovnu izviđačku izobrazbu, promatrati, analizirati, iskušavati nove stvari,
- prihvatiti voditeljsku obavezu na određeno vrijeme,
- imati vremena za aktivnosti, pripremu, vlastitu izobrazbu, te za razgovore s djecom i roditeljima, koliko god je to moguće,
- objašnjavati ljudima što izviđači rade,
- graditi svoj voditeljski tim,
- znati voditi aktivnosti i igre,
- poticati i ohrabrivati izviđače da sami biraju, odlučuju, planiraju i organiziraju.

Međutim, ne treba zaboraviti, kako navodi Oblak (1958) da je iznimno važno da „izviđački vođa razmišlja i mašta.“ Iako postoji niz definiranih zadataka i odgovornosti koje izviđački voditelj ima, ključno je ne zadržavati se samo u tim okvirima. To je u skladu i sa zaključcima koje Krajnčan (2013) navodi o karakteristikama doživljajnog pedagoga, gdje prepoznaje da on mora biti fleksibilan i mora razviti osjećaj za signale vezane uz grupnu dinamiku i uz individualne procese.

Postoji više različitih voditeljskih uloga koje osobe mogu obavljati unutar izviđačke udruge – mladi asistent, asistent voditelja sekcije ili voditelj sekcije. Maloljetni članovi s navršenih 15 i više godina mogu se uključiti u program odgoja za volontiranje, i pomagati odraslim izviđačkim voditeljima na pojedinim aktivnostima. Ti mladi onda preuzimaju ulogu mladih asistenata, i pomažu u radu jedne sekcije. Mladi voditelji najčešće nadgledaju skupinu djece u obavljanju zadataka ili provode kraće dijelove aktivnosti, poput igranja igara.

Asistenti voditelja su u pravilu odrasli volonteri koji također aktivno pomažu u provedbi aktivnosti, i koji također čine dio voditeljskog tima sekcije. Najčešće su zaduženi za provedbu nekog dijela izviđačke aktivnosti (npr. objašnjavanje vezivanja nekog čvora, facilitiranje rasprava i sl.), a sudjeluju i u osmišljavanju i evaluaciji aktivnosti.

Voditelj sekcije je izviđački voditelj koji koordinira rad voditeljskog tima sekcije kojeg, uz njega, čine već spomenuti mladi asistenti i asistenti voditelja. Članovi voditeljskog tima zajednički planiraju, organiziraju, izvode i evaluiraju rad u pojedinoj sekciji. Voditelj sekcije ima i zadatak organizirati sastanke, upravljati procesom planiranja aktivnosti, koordinirati praćenje razvoja djece i mladih, poticati i nadzirati izobrazbu voditelja, koordinirati aktivnosti sekcije s drugim sekcijama u odredu (WOSM Interamerican Scout Office, 1998; prema Roglič, 2013).

Za različite voditeljske uloge, Savez izviđača Hrvatske organizira različite tečajeve. Unazad nekoliko godina, tečajevi se sastoje od dva dijela – teorijskog i praktičnog. Sudionici tečaja prvo, kroz više tjedana, usvajaju teorijska znanja relevantna za ulogu koju se pripremaju preuzeti, a taj je dio tečaja organiziran *online*. Nakon teorijskog dijela slijedi praktični, koji podrazumijeva sudjelovanje na Šumskoj školi. Šumska škola je višednevna aktivnost u prirodi tijekom koje sudionici tečaja uvježbavaju praktične vještine vođenja i rada u timu te planiranja, provedbe i evaluacije rada s djecom.

Kada je riječ o motivaciji i procesima koji vode do toga da osoba postane izviđački voditelj, Brostrom (2016) govori o procesu starenja u organizaciji za mlade. Opisujući švedsku

nacionalnu izviđačku organizaciju, i istražujući tranziciju iz uloge korisnika u ulogu voditelja, zaključuje da osobe uključene u izviđačke aktivnosti kao korisnici s vremenom odlučuju preuzeti voditeljsku ulogu i odgovornost koju ona nosi kako bi nastavili biti dio izviđačkih aktivnosti, odnosno pokreta (Brostrom, 2016). Može se reći da je i u Savezu izviđača Hrvatske situacija slična, odnosno da je preuzimanje voditeljske uloge očekivan korak koji slijedi nakon sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u ulozi korisnika.

4. Izviđački program za djecu i mlade

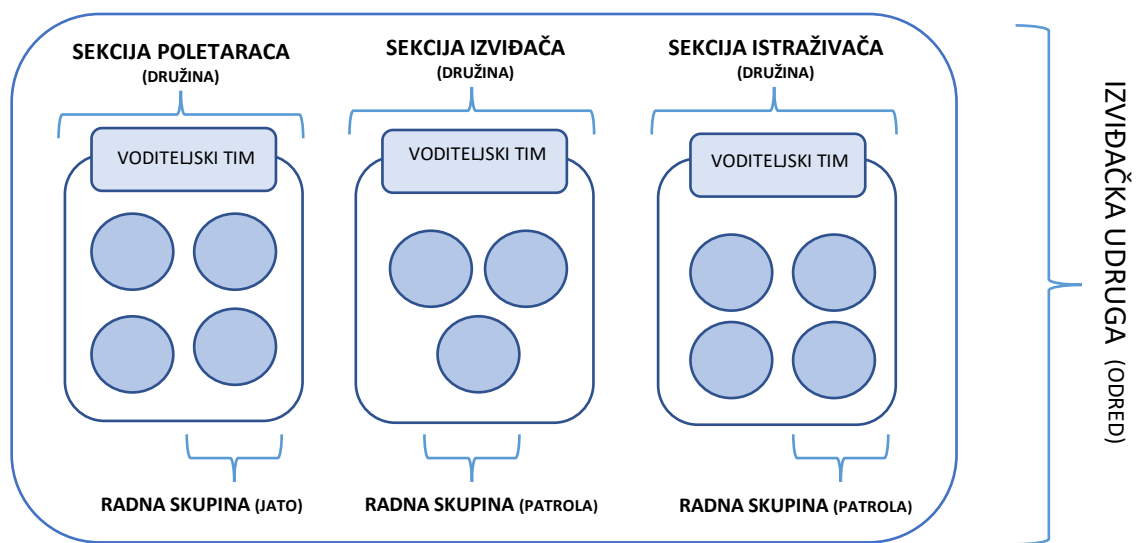
Na nacionalnoj razini, svaka nacionalna skautska organizacija ima pravo i obavezu razviti i stalno unaprjeđivati vlastiti program za djecu i mlade, polazeći s jedne strane od univerzalnih osnovnih elemenata, a s druge strane uzimajući u obzir potrebe i težnje djece i mladih u danoj društveno-kulturnoj sredini i trenutku. Različite društvene i kulturne razlike razlog su tome da sam izviđački program ne može biti univerzalan niti se može jednostavno preuzeti od neke druge nacionalne skautske organizacije. Također, i društvo se stalno mijenja, a s njim i potrebe i težnje djece i mladih, pa se i svaki skautski program mora redovito tome prilagođavati i povremeno mijenjati (WSB, 2014). Naravno da izuzetak nije ni program u Hrvatskoj, pa će u nastavku rada biti detaljnije objašnjen rad Saveza izviđača Hrvatske i izviđačke aktivnosti koje se odnose na hrvatski kontekst.

Savez izviđača Hrvatske [SIH] jedna je od nacionalnih organizacija Svjetske organizacije Izviđačkog pokreta (SIH, 2021). SIH je baštinik 110-godišnje tradicije Izviđačkog pokreta u Hrvatskoj, a također i najveća organizacija za izvaninstitucionalni odgoj i obrazovanje djece i mladih u Hrvatskoj. Cilj djelovanja Saveza izviđača Hrvatske je okupljanje i pomaganje djelatnosti udruga, glede razvoja punih tjelesnih, umnih, duhovnih, društvenih i osjećajnih potencijala mladih ljudi, u skladu sa svrhom djelovanja Izviđačkog pokreta (SIH, 2022a). Iz godišnjeg izvješća o radu Saveza izviđača Hrvatske u 2021. godini, vidljivo je da je u izvedbu aktivnosti SIH-a u prošloj godini bilo uključeno 3319 volonterki i volontera koji su uložili ukupno 38.363 volonterska sata (SIH, 2022b). Valja napomenuti da se te brojke odnose isključivo na aktivnosti čiji je organizator Savez izviđača Hrvatske – npr. natjecanja za pojedine dobne skupine, seminari za izviđačke voditelje, različite kampanje i humanitarne akcije i sl. Rad Saveza izviđača Hrvatske određen je Statutom i brojnim politikama, pravilnicima i uputama za rad koje su na raspolaganju izviđačkim voditeljima koji u svojim udrugama izravno provode izviđačke aktivnosti s korisnicima.

Savez izviđača Hrvatske je organizacija djece i mladih uz podršku odraslih, što se posebno očituje uključivanjem maloljetnih članova u donošenje odluka, kao i sudjelovanjem mladih (punoljetnih) članova u odlučivanju na svim razinama (Roglić, 2013). Program za djecu i mlade Saveza izviđača Hrvatske predstavlja jedinstvenu odgojno-obrazovnu cjelinu, s ciljevima podijeljenima u tri skupine: odgojni ciljevi, razvojni (funkcionalni) ciljevi i obrazovni ciljevi (Roglić, 2013). Odgojni ciljevi obuhvaćaju razvoj vrijednosti, stavova, interesa i navika koji se nastoji postići kod djece i mladih. Razvojni ili funkcionalni ciljevi programa odnose se na

razvijanje sposobnosti i životnih vještina potrebnih za uspješno funkcioniranje pojedinca u zajednici, a dodatno se dijele na ciljeve vezane uz razvoj radnih, osobnih i građanskih vještina. Obrazovni ciljevi povezani su uz konkretna znanja, vještine i kompetencije koje korisnici usvajaju sudjelovanjem u izviđačkim aktivnostima. Bitno je spomenuti da se sadržaji prilagođavaju pojedinim dobnim kategorijama. Osnovni program namijenjen je djeci i mladima, od prvog razreda osnovne škole do navršene 21. godine. Do te dobi program nastoji ostvariti svoje ciljeve. Kako navodi Radošević (2000), upravo u toj dobi se odvija i traganje za sobom, upoznavanje vlastitih osobina, vrijednosti i mogućnosti, te definiranje sebe temeljem istih.

Specifičnost izviđačkog načina rada jest da se naglasak ne stavlja na sadržaje, koji mogu i trebaju biti raznovrsni, već upravo na način rada (Roglić, 2013). Izviđački odredi⁵ programski rad organiziraju u sekcijama – skupinama djece približno jednake starosti koji rade po istom programu. Sekcije se dijele na nekoliko malih radnih skupina. Sekcije i radne skupine u različitim dobnim kategorijama imaju različite nazive u skladu sa simboličkim okvirom pojedine dobne kategorije. Struktura jednog izviđačkog odreda shematski je prikazana na slici 2.

Slika 2. *Shematski prikaz strukture izviđačkog odreda*

Djeca i mladi u svojoj radnoj skupini i u svojoj sekciji imaju pravo na donošenje odluka i određenu samostalnost, u okvirima mogućnosti svake dobne kategorije i uz usmjeravajuću i osiguravajuću ulogu voditelja. Kako navodi Roglić (2013), na taj se način ostvaruje shvaćanje

⁵ Izviđačka udruga koja okuplja više sekcija tradicionalno se naziva odred (Roglić, 2013).

i učenje vještina demokracije: predlaganja, pregovaranja, dogovaranja, donošenja odluka, odgovornog izvršavanja zajedničkih odluka i preuzimanja odgovornosti za donesene odluke.

Kao što je već navedeno, to ne znači da i sadržaji izviđačkih aktivnosti nisu raznovrsni i svrhoviti. Kako je navodio Oblak (1953), sredstva poput paljenja vatre, kuhanja, baratanja kompasom i topografskom kartom ne treba niti podcjenjivati, ali niti precjenjivati. Djeca sva ta znanja i vještine mogu usvojiti i na neke druge načine, ali cilj izviđačke organizacije nije samo nešto raditi, nego raditi nešto korisno – no ipak konačni cilj i učinak nije prvenstveno rezultat praktičnog rada, nego rezultat odgoja (Oblak, 1953). Kako navodi Radošević (2000), djeca kroz učenje signalizacije na kognitivnom planu razvijaju vještinu kodiranja i dekodiranja te se kod njih potiče simboličko i apstraktno mišljenje. Šetnje i izleti u prirodi potiču pravilan tjelesni razvoj, dok se kroz orijentaciju u prirodi i crtanje skica puta kod djece potiče usvajanje novih znanja, ali i razvoj mišljenja, pamćenja, pažnje, govora i kreativnosti (Radošević, 2000).

No, djeca i mladi ne pristupaju izviđačima da bi bili odgajani i razvijani, već da bi pronašli društvo, avanturu i zabavu. Izviđaštvo, kroz svoju metodu, prirodno spaja te dječje težnje s nastojanjima odraslih, formirajući izviđačku sekciju kao jednu zajednicu koja ima svoj duh i svoju posebnost. Ta je zajednica sastavljena od grupe vršnjaka, djece odnosno mladih, i njihovih voditelja, i u njoj svatko ima svoju ulogu i važno mjesto. Sve ono što se u toj zajednici događa: avanture, doživljaji, ceremonijali, tradicije, odnosi i dr. stvara jednu posebnu atmosferu koja se naziva život zajednice (Roglić, 2013). Upravo je taj život zajednice ono što čini da izviđači tu zajednicu, tj. sekciju koje su dio, osjećaju svojom, da je doživljavaju kao okruženje u kojem žele biti, i upravo to omogućava ostvarivanje odgojnih ciljeva izviđačkog programa.

Savez izviđača Hrvatske okuplja ukupno 60 izviđačkih udruga iz čitave Hrvatske i više od 3000 članova. S obzirom na brojnost i rasprostranjenost članstva, za očekivati je da većinu izviđačkih aktivnosti ne organizira Savez, već pojedine udruge tj. odredi izviđača u svojim lokalnim zajednicama. Pritom se udruge vode ranije opisanim načinom rada (organizacija djece i mladih u sekcije i skupine) i omogućuju usvajanje istih znanja, vještina i kompetencija svojim članovima, zadržavajući samostalnost u odabiru i provedbi različitih oblika aktivnosti. Više je oblika aktivnosti koje hrvatske izviđačke udruge redovito organiziraju za djecu i mlade - od redovitih tjednih sastanaka, preko poludnevnih i jednodnevnih šetnji, izleta, posjeta muzejima i kazalištima, manjih i većih natjecanja i sl., pa do višednevnih zimskih i ljetnih aktivnosti. Neke od aktivnosti se provode na razini izviđačke udruge (u pravilu višednevne aktivnosti),

neke na razini sekcije (npr. tjedni sastanci), a neke na razini radne skupine (npr. izleti) – iako to nije strogo određeno i ovisi o mogućnostima i ciljevima pojedine aktivnosti. Iako su izviđačke udruge raznolike, kao primjer se može uzeti izviđačka udruga autorice. U 2021. udruge je brojala točno 100 članova. Održano je više od 100 tjednih sastanaka s različitim dobnim skupinama (na sastancima su se obrađivale teme iz različitih područja izviđačkog programa, npr. pružanje prve pomoći, meteorologija i predviđanje vremena, signalizacija zastavicama), 12 jednodnevnih aktivnosti i izleta (npr. jednodnevni izlet u Fužine i posjet špilji Vrelo) te dvije višednevne aktivnosti (obje su uključivale noćenje u šatorima – jedna je bila namijenjena djeci uzrasta 8-10 godina, a druga djeci od 11 godina i starijima). U rad izviđačke udruge je bilo uključeno ukupno devet punoljetnih volontera koji su u planiranje, provedbu i evaluaciju aktivnosti uložili preko 4000 volonterskih sati. Kao što je već navedeno, prilikom organizacije izviđačkih aktivnosti, pojedina je udruga dužna rad organizirati u skladu sa smjernicama za rad koje donosi Savez, pa tako i u ovoj izviđačkoj udruzi sadržaj rada prati Program za djecu i mlade kojeg donosi SIH, korisnici su okupljeni u sekcije i radne skupine po dobi i sl.

4.1. Prikaz aktivnosti – 11. Smotra izviđača Hrvatske

Smotra je oblik višednevne izviđačke aktivnosti u prirodi u sklopu koje se djeca i mladi iz svih dijelova države nalaze na istom mjestu, žive u šatorima u logorskom krugu svoje udruge, a tijekom dana sudjeluju u izviđačkim aktivnostima s djecom iz drugih udruge. Smotru kao atraktivnu ljetnu aktivnost prepoznaju i nacionalni skautski savezi iz drugih država, pa su tako u aktivnosti uključeni i stranci – kao sudionici, ali i kao volonteri. Budući da se smotre po programu koji se na njima provodi iz godine u godinu razlikuju, u nastavku je opisana 11. Smotra izviđača Hrvatske. Ista je odabrana budući da je održana nedavno i s njom je autorica najbolje upoznata.

11. Smotra izviđača Hrvatske bila je nacionalna aktivnost Saveza izviđača Hrvatske namijenjena svim članovima i članicama Saveza, koja se održala u ljeto 2022. godine u Lovincu, u Ličko-senjskoj županiji.

11. Smotra izviđača Hrvatske imala je za cilj osnažiti znanja i vještine djece i mladih u nizu programskih područja. To se ostvarilo provedbom aktivnosti u nekoliko različitih centara znanja, odvojenih programskih i fizičkih lokacija na kojima su se svi sudionici Smotre mogli posvetiti pojedinom programskom području, steći nova znanja i vještine ili produbiti postojeće, kroz sudjelovanje u nizu pripremljenih radionica, predavanja, skupnih projekata i aktivnosti (11. Smotra izviđača Hrvatske, 2022).

Centri znanja na 11. Smotri izviđača Hrvatske bili su:

- Centar znanja planinarenja,
- Centar znanja preživljavanja,
- Centar znanja spašavanja,
- Centar znanja prirodnjaštva i klimatskih promjena,
- Centar znanja pionirstva (program izrade drvnih konstrukcija),
- Centar znanja programa na vodi,
- Centar znanja arheologije,
- Centar znanja astronomije,
- Centar znanja biciklizma.

Ponuda programskih aktivnosti u centrima znanja pratila je programska područja predviđena u Programu za djecu i mlade SIH-a, a u pojedinom centru znanja bilo je ponuđeno više aktivnosti za različite dobne skupine. Za sve sudionike Smotre bilo je osigurano devet programskih dana tijekom kojih su mogli sudjelovati u aktivnostima centara znanja, a izviđači su se unaprijed dogovarali o tome u kojim aktivnostima žele sudjelovati, kroz dogovor s drugom djecom koja čine jednu radnu skupinu. Na taj se način, iako je na ovoj aktivnosti velik naglasak bio stavljen na sadržaj programa, osigurao i odgojni aspekt vezan uz demokratsko odlučivanje, zajedničko donošenje odluka i preuzimanje odgovornosti.

5. Istraživanja utjecaja izviđaštva na djecu i mlade

Kako navodi Vučak (2000), organizirano sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima kod djece i mladih potiče intelektualni, emocionalni i tjelesni razvoj, potiče razvoj odnosa, razvija smisao za urednost, točnost i ustrajnost, te potiče smisao za otkrivanje i traganje za novim rješenjima. U posljednjih desetak godina, neke su izviđačke organizacije provele više studija s ciljem utvrđivanja u kojoj mjeri njihovi programi za djecu i mlade utječu na razvoj i stavove korisnika tih programa. U istraživanjima su se u pravilu koristili anketni upitnici, a sudionici istraživanja su bili izviđači u eksperimentalnim skupinama, odnosno ne-izviđači u kontrolnim skupinama (Du Merac, 2015; Lynch i sur., 2016; Dibben, Playford i Mitchell, 2017; Hyde i Kidd, 2018; Kasearu i sur., 2020).

Primjer jedne takve velike studije je istraživanje američke skautske organizacije koje se provodilo u periodu od 2005. do 2010. godine, s preko 2000 sudionika. Rezultati su pokazali da su dječaci koji su sudjelovali u izviđačkim aktivnostima znatno poslušniji, veseliji, spremniji pomoći, velikodušniji, optimističniji i pouzdaniji – a što su izviđači češće i redovitije sudjelovali u aktivnostima, to su bolje rezultate ostvarivali na spomenutim varijablama (Kasearu i sur., 2020). Slični rezultati dobiveni su i u studiji učinka provedenoj u Velikoj Britaniji 2017. godine, kojom su dokazane statistički značajne razlike na varijablama samopouzdanja, blagostanja, tjelesne aktivnosti, vještina za život, građanske aktivnosti te socijalne integracije i identifikacije sa zajednicom, na kojima su izviđači ostvarivali više rezultate (Hyde i Kidd, 2018). U istoj državi, evaluacijska studija izviđačkog programa provedena je i 2018. godine s više od 2500 sudionika u dobi između 10 i 17 godina, a rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike između eksperimentalne i kontrolne skupine i da izviđači ostvaruju više rezultate na varijablama koje su ispitivale sklonost avanturi, vještine za život, leaderske vještine, građansku aktivnost, blagostanje i osjećaj povezanosti, a najznačajnija razlika bila je ona u doprinosu društvu kroz volontiranje (Scouts UK, 2018; prema Kasearu i sur., 2020).

I rezultati drugih istraživanja učinaka izviđaštva na mlade ljude potvrđuju pozitivan utjecaj. Kada je riječ o mentalnom zdravlju, Dibben i sur. (2017) zaključuju da uključenost u izviđačke aktivnosti u mladenačkom dobu pozitivno utječe na mentalno zdravlje kasnije u životu, a čak su izdvojili da izviđači imaju 18% manji rizik od doživljavanja afektivnih i anksioznih poremećaja u životu. Lynch i sur. (2016) navode da izviđaštvo može poboljšati samopoštovanje i samopoimanje pojedinca, a Asensio-Ramon i sur. (2020) zaključuju da programi usmjereni

na razvoj mladih, kao što je izviđački program za djecu i mlade, utječu na povećanje pozitivne samopercepcije kod adolescenata. Povezano s pozitivnim učinkom na mentalno, ali i fizičko zdravlje, studije pokazuju da se učinak izviđačkih aktivnosti može mjeriti i socioekonomski. Analiza provedena u Nizozemskoj (Steward Redqueen, 2013; prema Kasearu i sur., 2020) potvrđuje da izviđaštvo šteti gotovo 160 milijuna eura društvu svake godine zahvaljujući svom doprinosu fizičkom i mentalnom zdravlju i socijalnim vještinama.

Syamsulrizal (2018; prema Asensio-Ramon i sur., 2020) navodi da Izviđački pokret, omogućavajući mijenjanje pet aspekata ponašanja učenika uključenih u izviđačke aktivnosti: osobnost, disciplina, znanje, vještine i samopouzdanje, istovremeno poboljšava i njihove socijalne vještine. Stjecanje složenijih socijalnih vještina pojedinca karakteristično je za razdoblje prijelaza iz djetinjstva u adolescenciju (Martinez-Otero, 2007; prema Asensio-Ramon i sur., 2020). Te se socijalne vještine mogu razviti i u formalnom i u neformalnom obrazovanju, a u okviru neformalnog obrazovanja, izviđaštvo se može promatrati kao društveno-obrazovna strategija za poboljšanje socijalnih vještina, budući da omogućuje sudjelovanje u programima ciljano usmjerenima na razvoj mladih, kao i jedinstveni kontekst u kojem se promiče pozitivno rješavanje sukoba i pomaže odnosnom razvoju mladih (Lynch i sur., 2016). Slično zaključuje i Du Merac (2015) koji navodi da do pozitivnih učinaka uključenosti u izviđački pokret dolazi upravo zahvaljujući interakciji i pozitivnom upravljanju sukobima, procesima koji jačaju leaderske kapacitete kod izviđača, a koji se odvijaju u neformalnom obrazovnom okruženju koje izviđaštvo omogućuje. Brostrom (2016) prepoznaje da mladi koji su uključeni u izviđaštvo razvijaju značajne vještine vođenja i spremni su preuzimati odgovornost, na što ih se posebno priprema kroz tečajeve i preuzimanja voditeljskih uloga kada navrše dovoljan broj godina. Bakhri i Fibrianto (2018; prema Asensio-Ramon i sur., 2020) potvrđuju jasnu pozitivnu povezanost između izviđaštva i socijalnih vještina mladih. Također, Asensio-Ramon i sur. (2020) zaključuju da adolescenti koji su uključeni u izviđačke aktivnosti postižu bolje akademske rezultate, što je u skladu i s ranijim navodima drugih autora koji navode da izviđaštvo i avanturistička pedagogija pozitivno utječu na razvoj resursa važnih za učenje i život u odrasloj dobi (Lamoneda, González-Víllora, i Fernández-Río, 2020; prema Asensio-Ramon i sur., 2020). Pozitivnu povezanost između izviđaštva i akademskih postignuća Mayberry (2015; prema Asensio-Ramon i sur., 2020) pripisuje razvoju discipline, samopouzdanja i motivacije za učenjem. Važno je naglasiti da studije pokazuju da, što je osoba duže uključena u izviđaštvo, to je jači pozitivan utjecaj na njen socijalni kapital i način života, što onda oblikuje subjektivan osjećaj dobrobiti kasnije u životu (Jang, Johnson, Kim, Polson i Smith, 2014).

Iako su kvalitativna istraživanja ove teme rjeđa, i njihovi rezultati mogu biti posebno relevantni pri opisivanju iskustava i učinaka koje izviđačke aktivnosti imaju za korisnike. Tako rezultati istraživanja koje je proveo Klockevi (2022) naglašavaju povećanje samopouzdanja kod djece uključene u izviđačke aktivnosti. Kvalitativnom analizom ovaj je autor došao do zaključaka da izviđački voditelji takav ishod pripisuju načinu rada kojeg karakterizira poticanje na samostalnost, čest boravak na otvorenom i povezivanje s prirodom te usvajanje mekih vještina kroz rad u timu (Klockevi, 2022). Još jedan primjer kvalitativnog istraživanja je ono autorice Smalt (1996) koje govori o moralnom razvoju djevojčica uključenih u izviđače, a autorica zaključuje da one, u usporedbi s djevojčicama koje ne sudjeluju u izviđačkim aktivnostima, češće razmišljaju o posljedicama svojih djela na druge, češće nastoje razumjeti osjećaje drugih i češće analiziraju značenje svojih djela u odnosu na vrijednosti koje su internalizirale sudjelovanjem u izviđačkim aktivnostima.

Kada je riječ o Republici Hrvatskoj, stručni i znanstveni radovi koji se bave izviđaštvom su rijetki, a istraživanja te tematike gotovo da i ne postoje. U posljednjih nekoliko godina, izuzeci tog pravila su pokoji završni i diplomski rad o izviđačkoj organizaciji, vezani uz društvene i humanističke studijske programe. Primjer jednog takvog rada je završni rad iz 2017. godine autorice Štefanek. U sklopu rada je provedeno kvalitativno istraživanje u kojem je sudjelovalo 11 članova Saveza izviđača Hrvatske, a doneseni su zaključci da izviđačka organizacija, tj. aktivnosti u kojima u sklopu nje sudjeluju članovi, uvelike utječe na razvoj pojedinca – sudionici istraživanja govorili su o tome da im izviđaštvo je pomoglo u izgradnji osobnosti, kao i poboljšalo funkcioniranje u profesionalnom životu (Štefanek, 2017).

6. Metodologija istraživanja

6.1. Cilj istraživanja

Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti i opisati iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima, kao i potencijale izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade, iz perspektive izviđačkih voditelja. Budući da su izviđački voditelji u pravilu i sami prethodno bili korisnici izviđačkog programa, vrijedni su bili i opisi njihovih iskustava iz djetinjstva i korisničke perspektive, ali i iz voditeljske perspektive vezane uz ulogu koju trenutno obavljaju.

Istraživačka pitanja na koja ovaj rad nastoji dati odgovore su:

- Na kojim načelima se temelje izviđačke aktivnosti za djecu i mlade?
- Koji je sadržaj izviđačkih aktivnosti u radu s djecom i mladima?
- Na koji način izviđački voditelji opisuju vlastito iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu?
- Kako je iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu utjecalo na kasniji život izviđačkih voditelja?
- Na koji način sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima utječe na razvoj djece i mladih?

6.2. Metoda i način provedbe istraživanja

U ovom je istraživanju korištena kvalitativna metodologija, s ciljem dobivanja detaljnijih i dubljih opisa iskustava sudionika. Za prikupljanje podataka korištena je metoda fokusne grupe. Osim što metoda fokusne grupe omogućuje provedbu vođene dubinske rasprave, posebno je korisna kada nastojimo razumjeti stavove i ponašanja pojedinaca. Iako rezultate dobivene korištenjem ove metode ne možemo generalizirati na čitavu populaciju, možemo zaključivati o stavovima sudionika i o razlozima zbog kojih je došlo do njih (Skoko i Benković, 2009).

Istraživanje je provedeno u proljeće i ljeto 2022. godine. O provedbi i o cilju istraživanja prethodno je informirano vodstvo Saveza izviđača Hrvatske. U sklopu istraživanja provedene su dvije fokusne grupe, od kojih je u jednoj sudjelovalo petero, a drugoj četvero sudionika. Prosječno trajanje je bilo otprilike 120 minuta. Jedna od fokusnih grupa je provedena uživo, a druga *online* koristeći platformu Zoom. Razgovori su snimani auditivno, koristeći prijenosno računalo, nakon dobivenih suglasnosti za sudjelovanje.

6.3. Sudionici

Kao i u većini kvalitativnih istraživanja, uzorak je u ovom istraživanju bio prigodan. Sudionici istraživanja bili su izviđački voditelji, s ranijim iskustvom sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima iz pozicije korisnika, čija uloga podrazumijeva planiranje aktivnosti za djecu i mlade, njihovu provedbu te evaluaciju. Sudjelovalo je ukupno devet izviđačkih voditelja koji aktivno rade s djecom i mladima ($N = 9$), od kojih je sedmero iz grada Zagreba, i po jedna voditeljica iz Splita i iz Rijeke. Najmlađa sudionica je u trenutku istraživanja imala navršene 23 godine, a najstariji sudionik 31 godinu. Prosječna starost sudionika je 26,4 godina. Sudjelovalo je dvostruko više voditeljica nego voditelja ($N_{\text{ž}} = 6$, $N_{\text{M}} = 3$). Zanimljivo je napomenuti da svaki od sudionika, osim uloge izviđačkog voditelja, obavlja još neke uloge vezane uz izviđaštvo – od obavljanja administrativnih poslova u svojoj izviđačkoj udruzi, do obnašanja dužnosti resornog načelnika u Savezu izviđača Hrvatske.

6.4. Metoda obrade podataka

U obradi dobivenih podataka je primijenjena kvalitativna analiza podataka. Sadržaj razgovora fokusnih grupa je doslovno transkribiran, nakon čega je slijedilo dubinsko čitanje s ciljem boljeg upoznavanja s materijalom te označavanje jedinica kodiranja. Potom su iz jedinica kodiranja definirani kodovi koji su zatim, temeljem sličnosti, združeni u kategorije. Različite su kategorije zatim objedinjene u teme, s ciljem dobivanja odgovora na istraživačka pitanja.

7. Rezultati i rasprava

Kroz analizu transkripata provedenih fokus grupa, proizašle su tri glavne teme rezultata: **značajke izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade, osobno iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima i utjecaj na djecu i mlade**. Kategorije koje su određivale značajke izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade su načela izviđačkih aktivnosti, specifičnosti izviđaštva, sadržaj i ciljevi, vrijednost izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade te nedostaci i mogućnosti za poboljšanje. Kategorije koje čine temu osobno iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima su značajni osobni doživljaji, značaj izviđaštva iz osobne perspektive, utjecaj na osobni razvoj i motivacija za ulogu izviđačkog voditelja. Tema utjecaj na djecu i mlade opisana je kroz kategorije korisnici, praćenje napretka korisnika i doprinosi razvoju djece i mladih. Odnosi identificiranih tema i kategorija grafički su prikazani na slici 3.⁶

TEMA	KATEGORIJA
značajke izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade	načela izviđačkih aktivnosti
	specifičnosti izviđaštva
	sadržaj i ciljevi
	vrijednost izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade
	nedostaci i mogućnosti za poboljšanje
osobno iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima	značajni osobni doživljaji
	značaj izviđaštva iz osobne perspektive
	utjecaj na osobni razvoj
	motivacija za ulogu izviđačkog voditelja
utjecaj na djecu i mlade	korisnici
	praćenje napretka korisnika
	doprinosi razvoju djece i mladih

Slika 3. *Teme i kategorije identificirane kvalitativnom analizom sadržaja*

⁶ U daljnjem opisu rezultata istraživanja će kodovi biti označeni masno, a kategorije masno i pisane kurzivom.

7.1. Značajke izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade

Analizom dobivenih podataka, kodovi koji govore o temi **značajke izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade** grupirani su u kategorije *načela izviđačkih aktivnosti, specifičnosti, sadržaji i ciljevi, vrijednosti izviđačkih aktivnosti za razvoj djece i mladih* te *nedostaci i mogućnosti za poboljšanje*.

Pri opisivanju *načela* na kojima se temelje izviđačke aktivnosti, sudionici su govorili o **iskustvenom učenju**, o **osobnim doživljajima** i **praktičnom iskustvu**. Riječ je o nekima od ključnih pojmova u doživljajnoj pedagogiji. Kako navodi Krajncan (2013), doživljaj je subjektivno opažanje koje se osjeća kao važno, a iskustva stječemo vlastitim doživljavanjem. Izviđački pristup je praktičan i zahtjeva ono učenje koje je rezultat neposrednog i konkretnog iskustva (WSB, 2019). Nadalje, sudionici su kao bitne navodili i **poticanje razvoja međuljudskih odnosa, život u grupi, samoorganizaciju i inicijativu pojedinca**. Kako navodi WSB (2019), važno je da djeca i mladi sudjeluju u vršnjačkom učenju i donošenju odluka, s ciljem razvijanja vještina učinkovitog timskog rada, interpersonalnih vještina, liderstva i građenja osjećaja odgovornosti i pripadnosti. Sudionici su naglašavali i **kontinuitet u radu** (kojeg izdvajaju i kao bitnu specifičnost izviđačkih aktivnosti) te **usklađenost rada s dobi korisnika** i **poticanje razvoja vještina od djetinjstva** (kodovi koji će detaljnije biti objašnjeni u posljednjoj izdvojenoj temi – utjecaj na djecu i mlade). Načela koja sudionici također navode su i **pristupačnost** tj. **otvorenost** te **volonterstvo**. Kako navodi WSB (2019), iz dobrovoljne prirode skautskog pokreta proizlazi da su odrasli voditelji u službi pokreta zbog svoje osobne pobude, slobodno i dragovoljno.

Kao bitne *specifičnosti* izviđačkih aktivnosti, sudionici istraživanja spominju **kontinuirano nuđenje novih iskustava djeci i mladima** i mogućnost za njihov **kontinuirani napredak**. „Mislím da je i važan kontinuitet koji imamo. Ti, kada se upíšeš kao drugašić, ti imaš godine kontinuiteta i nadogradnje koji se malo gdje vide. U nekom sportu napreduješ iz juniora u seniora samo zato što si stariji, ali ovdje se stvarno konstantno nadograđuje i nadopunjuje ono što si već stekao, naučio i vidio.“ Sudionici naglašavaju i važnost **mogućnosti socijalizacije** te **internacionalnu dimenziju** koja je prisutna u izviđačkom pokretu. U današnjem društvu u kojem se granice među državama i narodima mogu smatrati gotovo nebitnima, za mlade ljude je bitan osjećaj pripadanja i povezanosti diljem svijeta. Kako navodi WSB (2019), izviđaštvo doprinosi holističkom razvoju mladih i njihovom osnaživanju kao autonomnih osoba, ali i kao aktivnih građana svijeta. Kao važnu specifičnost sudionici smatraju i korištenje **Izviđačke**

metode. Izviđačka metoda je sredstvo koje približava mlade ljude očekivanim ishodima učenja, pritom promičući samoobrazovanje, osnaživanje i kooperativno učenje (WSB, 2019). „Zato smo specifični i to nas razlikuje od ostalih. Izviđačka metoda.“

Vezano uz **sadržaj i ciljeve**, sudionici opisuju različita **programska područja** (npr. preživljavanje, spašavanje, učenje o domovini, o povijesti izviđačkog pokreta), a pritom navode da ti sadržaji predstavljaju **nadopunu školskom gradivu**. „Strane svijeta su, na primjer, naučili na izviđačima prije nego u školi. Ali za neke stvari čekaš da ih nauče u školi.“ „Na nama je da budemo nadopuna školi.“ U skladu je to i sa shvaćanjem doživljajne pedagogije kao alternativu i dopunu tradicionalnim i priznatim odgojnim, odnosno obrazovnim ustanovama (Krajncan, 2013). Sudionici značajnima smatraju i **učenje suživotu** i usvajanje različitih **vještina za život**, kao i **poticanje zajedništva** i **usvajanje vrijednosti**. „Mislim da sadržaj čine neke vještine za život i sve što je pojedincu potrebno da ne koči društvo, nego da ga vuče naprijed.“ Pri opisivanju ciljeva, sudionici navode različite ciljeve koji se postižu provedbom aktivnosti – **tjelesne, umne, osjećajne, socijalne, duhovne i karakterne ciljeve**. Riječ je o skupinama odgojnih ciljeva koji se izviđačkim aktivnostima nastoje postići.

Kada je riječ o **vrijednosti izviđačkih aktivnosti za razvoj djece i mladih**, sudionici naglašavaju važnost **učenja praktičnih vještina** i njihovu **kontinuiranu nadogradnju**, te i u ovom smislu navode **iskustveno učenje**. Usvajanje spomenutih praktičnih vještina može se smatrati jednim od doživljajnopedagoških ciljeva na kognitivnom području, među kojima Krajncan (2013) spominje usvajanje manualnih znanja i vještina. Također, sudionici važnim smatraju i **mogućnost individualnog postavljanja ciljeva i individualnog napretka**. „Super je što se ta nadogradnja ne ocjenjuje, ali oni imaju opipljive dokaze toga. Stvarno se može naočigled vidjeti kako, na koji način i kojem intenzitetu oni napreduju.“ Osim što izviđaštvo prilagođava svoj program brojnim dobnim kategorijama koje odgovaraju različitim fazama razvoja, ono također prepoznaje da djeca i mladi imaju različita iskustva i različite razine kompetencija (WSB, 2019). Ne samo da adresiranje te različitosti omogućuje individualno praćenje ostvarenja ciljeva, nego je i ključno za omogućavanje vršnjačkog učenja. Kao jednu od vrijednosti, sudionici govore i o **usvajanju izviđačkih vrijednosti i načina razmišljanja**. Kada je riječ o vrijednostima, u izviđaštvu su one sadržane u izviđačkom zavjetu i zakonima. Razvijanje razumijevanja zavjeta i zakona je put kojeg svaka mlada osoba prolazi, a središnji je dio intelektualnog, emocionalnog, društvenog i duhovnog razvoja koji se odvija u izviđaštvu (WSB, 2019). Sudionici istraživanja kao važan izdvajaju i **holistički pristup razvoju djece i**

mladih. „*Holistički pristup izviđačke metode. Izviđačke aktivnosti se fokusiraju na cjeloviti razvoj djece i mladih, za razliku od drugih koje se fokusiraju na možda jedan aspekt razvoja, izviđački pokret kroz svoje aktivnosti apelira na to da se djeca i mladi trebaju razvijati u svim područjima.*“ S holističkim pristupom razvoju povezana je i **cjelovitost aktivnosti** koju sudionici spominju. Cjelovitost, kao najvažnije načelo doživljajne pedagogije, predstavlja alternativu znanju koje je usmjereno na racionalnost i intelekt, i životu koji je rascjepkan na različita područja (Krajncan, 2013). Kao jednu od vrijednosti sudionici prepoznaju i **sigurno i kontrolirano okruženje** u kojemu se izviđačke aktivnosti provode, a spominju i **povezanost** unutar izviđačkog pokreta. Kako navodi WSB (2019), izviđači diljem svijeta se identificiraju kao pripadnici tog pokreta, i kao takvi čine skupinu ljudi koji dijele iste vrijednosti i aktivno nastoje postići zajednički cilj. Sudionici i sami zaključuju kako je većina onoga što su naveli zapravo Izviđačka metoda, tj. njeni elementi. Osam elemenata koji tvore Izviđački metodu su sustav vrijednosti (izviđački zavjet i zakoni), iskustveno učenje, osobni napredak, timski sustav, podrška odraslih, simbolički okvir, priroda i uključenost u zajednicu. Kroz razgovor je eksplicitno spomenuto tri od osam elemenata – iskustveno učenje, osobni napredak i sustav vrijednosti, a možemo zaključiti da su i ostali obuhvaćeni u nekoj mjeri (npr. okruženje može biti povezano s podrškom odraslih, prirodom, i simboličkim okvirom, za osjećaj povezanosti je zaslužan timski sustav, a uključenost u zajednicu može se podrazumijevati pod izviđačkim načinom razmišljanja).

Tijekom razgovora o **nedostacima i mogućnostima za poboljšanje**, sudionici spominju da se ne organizira dovoljan broj **aktivnosti za starije dobne skupine** i da je potrebno staviti veći naglasak na razvoj programa za te korisnike. Budući da WSB (2019) navodi da je izviđaštvo posebno relevantno za adolescentsku dob, potreba za kvalitetnim aktivnostima za sudionike te dobi je svakako velika. Navode i da **javnost često ne prepoznaje vrijednosti izviđačkih aktivnosti** te da im je **potrebna veća podrška zajednice**. „*Mislím da je to ujedno i neka negativna strana, što se izviđače smatra nekom nižom kategorijom vanškolske aktivnosti koja ne donosi dovoljno, koja je manje vrijedna, zato što je jeftinija.*“ „*Općenito je negativna stvar što se izviđači ne vide u njihovom punom kapacitetu i što ljudi to zaista percipiraju kao šatore i vatru, a ne kao nadopunu formalnom obrazovanju.*“ Nadalje, sudionici navode kako provedbu aktivnosti otežava **nedostatak financijske podrške** i sličnih resursa. Kao značajan nedostatak navode **velik ulog vremena** kojeg izviđačke aktivnosti zahtijevaju, kao i značajne razine **stresa kojeg doživljavaju izviđački voditelji**. Otežan put do novca i velik ulog vremena sigurno pogoduju tom osjećaju stresa, kao i obavljanje više poslova od strane jedne osobe. „*Ono što*

bih ja [izdvojila kao] najviše negativno kod izviđača, za mene, je stres. Ja sam u svojoj udruzi i voditelj patrole, i družine, i načelnica sam, tajnica. Apsolutno sve i ništa...“ Također, prepoznaju postojanje **moćnosti zlorabe Izviđačke metode** i naglašavaju veliku odgovornost koju nosi rada s djecom. *„Moramo biti svjesni toga koliko imamo utjecaja na djecu i mlade i moramo paziti, to je jedna velika opasnost jer svatko može primijeniti tu metodu u zle svrhe. To je mene baš prepalo.“* Kao prilike za poboljšanje, sudionici navode da je bitno **unaprjeđenje slike izviđača u javnosti**, pronalaženje **jednostavnijih načina financiranja**, **povećanje broja izviđačkih voditelja** i **uključivanje stručnjaka poput pedagoga i psihologa** koji bi im pružali podršku u radu.

Pri osvrtanju na temu značajki izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade, teško je ne primijetiti da se Izviđačka metoda, nekad kao cjelina, a nekad u nekim svojim elementima, spominje u svim kategorijama koje opisuju ovu temu. Svi elementi i njihova povezanost i međudjelovanje prikazano je ranije u ovom radu, na slici 1. (str. 6). Može se zaključiti da sudionici istraživanja veliku važnost pridaju korištenju Izviđačke metode, izdvajaju je kao jednu od specifičnosti izviđaštva, njeno korištenje smatraju jednom od vrijednosti izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade te pojedine elemente spominju kod načela i sadržaja i ciljeva, a istovremeno i prepoznaju njen utjecaj i odgovornost koju imaju jer je koriste. Kroz opis značajki izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade također se često spominju načela doživljajne pedagogije i doživljajnopedagoški ciljevi, što govori u prilog tome da se aktivnosti koje izviđački voditelji doista mogu ubrajati u doživljajnopedagoške aktivnosti za djecu i mlade.

7.2. Osobno iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima

Tema **osobno iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima** opisana je kroz kategorije **značajni osobni doživljaji, značaj izviđaštva iz osobne perspektive, utjecaj na osobni razvoj i motivacija za ulogu izviđačkog voditelja.**

Kao **značajne osobne doživljaje** povezane s iskustvom sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima, sudionici kao ključne prepoznaju vlastite **avanture, izlaske iz zone ugone**, ali i **prevladavanje kriznih situacija**. Zanimljivo je što sudionici spominju avanture i krizne situacije, budući da je avantura u doživljajno pedagoškim projektima obilježena određenom razinom rizika, ali je važno naglasiti da je ona rezultat pažljivog planiranja i implementacije kako bi se postigli pedagoški ciljevi (Miles i Priest, 1990; prema Martin, 2001). Također, doživljaji sudionika su povezani s **upoznavanjem novih ljudi i sklapanjem prijateljstava**,

sudjelovanjem i uspjesima na natjecanjima te zabavom. Ako navode, u kojima sudionici opisuju svoje doživljaje povezane s izviđačkim aktivnostima, promotrimo s obzirom na doživljajnopedagoške učinke (Krajnčan, 1996; prema Krajnčan, 2013), možemo zaključiti da su oni obuhvaćeni u gotovo svim skupinama učinaka. Riječ je o doživljajima povezanim sa životom i preživljavanjem u prirodi, doživljajima povezanim s kognitivnim spoznajama, doživljajima povezanim s grupnom dinamikom, refleksijom doživljajnopedagoških procesa, doživljajima situacija na *outdoor* projektima i doživljajima povezanim s karakteristikama projekta. „*Bilo je dinamično, izazovno i potpuno drugačije od svega što sam bilo gdje drugdje doživljavala.*“

U kategoriji vezanoj uz **značaj izviđaštva iz osobne perspektive**, sudionici opet stavljaju velik naglasak na **prijateljstva** koja su nastala na izviđačkim aktivnostima, kao i na **osjećaj zajedništva**. „*Ima nešto u tim izviđačkim prijateljstvima. Imaju tu neka obitelji.*“ Izgradnja dubljih i čvršćih odnosa u ovom je kontekstu produkt brojnih nenadanih zadataka i situacija koje su sudionici na izviđačkim aktivnostima prošli sa svojim prijateljima. Kako navodi Krajnčan (2013), novim mogućnostima odnosa u zahtjevnim situacijama pogoduju napuštanje osjećaja pasivnosti i bijega i javljanje spremnosti na uzajamnu pomoć. Sudionici kao važno navode i **bivanje dijelom velike zajednice**, a s time je u vezi i **razvoj identiteta izviđača**. „*Tko bi bili da nije toga bilo?*“ „*E pa to – definira te.*“ Jasan je to prikaz ostvarivanja doživljajnopedagoških ciljeva na socijalnom području, prvenstveno razvijanja osjećaja za grupu i osjećaja pripadnosti (Krajnčan, 2013). Pripadnost i jedinstvo proizlazi iz zajedničke svrhe, zajedničkog skupa vrijednosti i zajedničke odgojno-obrazovne metode koji zajedno stvaraju osjećaj pripadnosti među članovima izviđačkog pokreta i omogućavaju njihovu identifikaciju s pokretom (WSB, 2019).

Kada je riječ o **utjecaju na osobni razvoj** kojeg sudionici kod sebe prepoznaju, naglašavaju da je riječ o **utjecaju na cjeloviti razvoj**. Takvo je opažanje u skladu sa shvaćanjem razvoja u izviđaštvu koje se događa u šest različitih područja – umni, tjelesni, osjećajni, socijalni, duhovni i karakterni razvoj (Roglić, 2013), a i s doživljajnopedagoškim ciljevima koji podrazumijevaju razvoj u osobnom, socijalnom, motoričkom i kognitivnom području (Krajnčan, 2013). Do takvog utjecaja dolazi zahvaljujući holističkom pristupu razvoju pojedinca kojeg su sudionici navodili kao jednu od vrijednosti izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade, te je potvrda učinkovitosti takvog pristupa upravo doživljaj **formativnog utjecaja** kojeg kod sebe prepoznaju sudionici istraživanja. Jedan od pokazatelja tog utjecaja je i razvoj

identiteta izviđača koji je spomenut ranije, a kojeg sudionici prepoznaju kao značajan u vlastitim životima. Sudionici također spominju **učenje iz kriznih situacija**. Osim već spomenute avanture i rizika, ovo se može povezati i s ostvarivanjem doživljajnopedagoških ciljeva na kognitivnom području do kojeg dolazi zahvaljujući prijenosu znanja tijekom situacije. „*Jako velik utisak je ostavilo na moje odrastanje i na percepciju same sebe i mojih sposobnosti.*“

Kategorija **motivacija za ulogu izviđačkog voditelja** također je bitna pri opisivanju iskustava sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima budući da se može promatrati kao vid razvoja i napretka. Pri opisivanju motivacije, sudionici najčešće govore o **osjećaju ponosa i zadovoljstva** te doživljaju **osobnog napretka**. Preuzimanje uloge izviđačkog voditelja su sudionici vidjeli kao **priliku za prijenos znanja i vještina na mlade** te kao **priliku da se pomogne radu izviđačke udruge**. Iako se spominju i **nesklonost preuzimanju uloge i teškoće u početku rada**, sudionici govore i o postupnom **razvoju intrinzične motivacije**. Neke je motivirao dojam da se radi o obavljanju **zanimljivog i zabavnog posla**, a neke činjenica da su imali **višak slobodnog vremena**. Kao bitne stavke povezane uz motivaciju, sudionici izdvajaju i **povezanost, suradnju i međusobno pomaganje voditelja**. „*Mislím da je glavni motiv bio da je ekstremno zabavno. Druga stvar, jako me gura ta primopredaja i činjenica da je nama netko dao i usadio nešto lijepo, i što imaš priliku to prenijeti dalje. To mi je glavna motivacija.*“ „*Kod mene je to u početku bila stvar osobnog napretka, jer je vođenje bilo neki korak dalje. A onda je postalo zanimljivo i došla je ta osobna satisfakcija, kad nešto uspiješ, kad organiziraš ljude i kad te poslušaju. Ono što me guralo dalje u teškim trenucima je bila povezanost s ljudima – što s onima na višim pozicijama, što s djecom koju sam vodila.*“ Važno je spomenuti da se motivacija za preuzimanje uloge izviđačkog voditelja može povezati sa sudjelovanjem u izviđačkim aktivnostima iz pozicije korisnika, ali i da je motivacija za nastavak obavljanja te uloge nešto drugačija – što je logično budući da više nije vezana uz iskustva dobivena kroz sudjelovanje, nego kroz organizaciju izviđačkih aktivnosti.

Osim što se izviđačke aktivnosti, kako je ranije zaključeno, mogu smatrati doživljajnopedagoškima, tema osobnog iskustva sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima dodatno je kroz kategoriju značajnih osobnih doživljaja opisana iz aspekta avanturističke pedagogije. Kako navodi Krajncan (2013), avanturistički su doživljaji često povezani s provođenjem slobodnog vremena u prirodi te korištenjem resursa iz prirode u različitim igrama i aktivnostima. Budući da je priroda jedan od elemenata Skautske metode, jasno je da su brojni

doživljaji i iskustva sudionika vezana uz izviđačke aktivnosti povezane upravo uz prirodu. S druge strane, napredak i utjecaj na osobni razvoj kojeg sudionici kod sebe prepoznaju nije rezultat isključivo avantura, budući da izviđačke aktivnosti i nisu samo avanture. Isprobavanje novih iskustava, razvoj samopouzdanja, usvajanje vještina za život koje sudionici kod sebe prepoznaju su procesi do kojih dolazi zahvaljujući nesvakodnevnim uvjetima u kojima su se kao korisnici na aktivnostima nalazili. Sazrijevanje do kojeg je dolazilo nije samo posljedica avantura, već i međugeneracijskog dijaloga, zajedničkog odlučivanja, pomaganja i novih dimenzija u odnosima – što nije povezano uz neku konkretnu izviđačku aktivnost, već uz kontinuiranu uključenost u izviđački pokret.

7.3. Utjecaj na djecu i mlade

Podaci koji opisuju temu utjecaj na djecu i mlade svrstani su u tri kategorije: ***korisnici, praćenje napretka korisnika i doprinosi razvoju djece i mladih.***

Kada je riječ o korisnicima, sudionici razlikuju dvije skupine – **izravne i neizravne korisnike**. U izravne korisnike ubrajaju djecu i mlade, a u neizravne njihove obitelji, nastavnike i lokalnu zajednicu. *Izravni korisnici su sigurno djeca i mladi, a neizravni svi u njihovom bliskom okruženju – roditelji, učitelji i profesori, bake i djedovi, susjedi, cijela lokalna zajednica.*“ Dodatno, u nekim situacijama i izviđačke voditelje smatraju neizravnim korisnicima – kada djeca i mladi sudjeluju u aktivnostima koje pripremaju drugi (npr. kada sudjeluju na natjecanjima Saveza izviđača Hrvatske). Kada govore o djeci i mladima, sudionici opisuju njihovu **podjelu u različite dobne kategorije**. U SIH-u je ta podjela najjednostavnije povezati uz razrede koje djeca pohađaju (učenici nižih razreda osnovne škole, viših razreda osnovne škole, srednjoškolci). Ta podjela omogućava dva načina prilagodbe rada u odnosu na dob i razvojne sposobnosti: **prilagodbu sadržaja** kojim se djeca na aktivnostima bave i **prilagodbu veličine skupine**. Osim što je bitna prilagodba sadržaja, zbog postupnosti u napredovanju u znanjima, i veličine i vrste skupina se prilagođavaju s obzirom na faze u dječjem razvoju. *„Vezano uz veličine i vrste skupina, mlađi nemaju veliku potrebu za individualnim prijateljstvima nego im je važna grupa vršnjaka, pa su jata [poletaraca] nešto veća, 10 do 15 [djece]. A onda 5. i 6. razred, kad počinje pubertet, djeca se većinom grupiraju po spolu pa je preporuka da ih se tada u patrole razvrstava po spolu, dok se nakon toga, 7. i 8. razred, spajaju - tad ih veže i društvo i interesi. Srednjoškolce također vežu interesi i sličnosti pa se tada grupiraju po aktivnostima i preferencijama“*

Vežano uz *praćenje napretka korisnika*, sudionici najčešće spominju **praćenje stečenih izviđačkih znanja i sazrijevanje kroz izviđački program**. To je omogućeno zahvaljujući prilagodbi sadržaja koja je ranije spomenuta, a koja se očituje u definiranju više stupnjeva znanja za svaku dobnu kategoriju. Sudionici naglašavaju da se napredak u razvoju **prati individualno** i da se kod djece nastoji **osvještavati njihov vlastiti napredak i promjene** do kojih njime dolazi. To je jedna od već spomenutih specifičnosti izviđačkih aktivnosti, ali i dio ranije opisane Skautske metode. Bitno je naglasiti da je značenje tog elementa mnogo šire od onog povezanog uz izviđačke aktivnosti, budući da mladi tako uče prepoznavati vlastite potrebe i shvatiti što je sve potrebno za poboljšanje vlastitih kompetencija (WSB, 2019). Pri praćenju napretka djece i mladih, sudionici vrijednima smatraju **povratne informacije djece i njihovih roditelja**, a kao najbolji **primjer ostvarivanja ishoda navode upravo vlastita iskustva**. „*Mislim da smo mi ovdje dobri primjeri razvoja i tog programa... Kad pogledam sebe, mislim da sam na izviđačima narasla u svim tim aspektima. Ponajviše socijalno.*“

Kao značajne *doprinosе razvoju djece i mladih* kao izravnih korisnika izviđačkih aktivnosti, sudionici navode **izlaske iz zone ugone** i isprobavanje različitih **praktičnih vještina za život te razvoj raznolikih vještina i kompetencija**. „*Neke stvari ti ni ne znaš da znaš dok ne probaš, a na izviđačima jednostavno probaš sve. S ljudima si, u šumi si, moraš sagradit' nešto, skuhat' nešto...*“ Razvoj vještina i kompetencija se u SIH-u definira kao ostvarivanje obrazovnih ciljeva. Vještine su brojne i raznolike, a kompetencije se shvaćaju kao one potrebne za različite profesionalne karijere za koje se mladi ljudi mogu odlučiti pa se u njih ubrajaju komunikacijske, socijalne, analitičke i organizacijske kompetencije (Roglić, 2013). Nadalje, sudionici govore o **podršci u odrastanju** i u **prevladavanju teških situacija**, kao i o **razumijevanju za različitosti pojedinaca**. Ovi su kodovi možda najviše povezani s podrškom odraslih, opet jednim od elemenata Skautske metode, koja obuhvaća, između ostalog, i emocionalnu podršku. Kako navodi WSB (2019), ona nastaje iz bliskih odnosa i dijeljenja životnih iskustava, a uključuje empatiju, predanost, poštovanje, povjerenje i brigu. Sudionici ključnima smatraju i **zajedništvo te povezanost i odanost**, što su ujedno bili prepoznali i kao bitne stavke vezane uz značaj izviđaštva iz osobne perspektive i za motivaciju za ulogu izviđačkog voditelja.

Kada je riječ o utjecaju kojeg sudjelovanje na izviđačkim aktivnostima može imati na djecu i mlade, važno je prepoznati da postoji određena dob koja je u fokusu tih aktivnosti. U Savezu izviđača Hrvatske je riječ o djeci od polaska u prvi razred osnovne škole do navršene 21.

godine. Unutar tog dobnog raspona su korisnici podijeljeni u više kategorija tj. dobnih skupina. Upravo tu podjelu sudionici smatraju važnom, budući da omogućuje prilagodbu pristupa u skladu s potrebama djece u različitim fazama razvoja. Osim prilagodbe pristupa tj. organizacije rada, sudionici važnim smatraju i prilagođavanje sadržaja koje omogućava individualno praćenje napretka svakog korisnika, a istovremeno i otvara priliku za vršnjačko prenošenje znanja. Najznačajniji doprinosi razvoju djece i mladih koje sudionici prepoznaju kod izviđaštva se odnose na usvajanje vještina za život i kompetencija koje će im koristiti u odrasloj dobi, podršku i razumijevanje koje djeca i mladi dobivaju te osjećaje povezanosti i zajedništva. Kod procjene napretka pojedinca, osim povratne informacije djece i roditelja koju sudionici smatraju važnima, može se izdvojiti i napredak u smislu postajanja izviđačkim voditeljem. Iako ta uloga možda nije za svakoga, tj. preuzimanje voditeljske uloge nije nešto čemu svaka mlada osoba teži, svakako može biti pokazatelj napretka u smislu izviđačkih znanja kojih osoba ima dovoljno da bi ih prenosila ostalima, stečenih organizacijskih kompetencija i sl.

8. Zaključak

Cilj ovog rada bio je opisati izviđačke aktivnosti, načela na kojima se one temelje i sadržaje koje uključuju. Istraživačka pitanja na koja su se u radu nastojali dati odgovori su se odnosila na načela na kojima se temelje izviđačke aktivnosti za djecu i mlade, sadržaj izviđačkih aktivnosti u radu s djecom i mladima, na opis iskustva sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu i na percepciju tog utjecaja na kasniji život sudionika istraživanja, te na način na koji sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima utječe na razvoj djece i mladih.

Prvo istraživačko pitanje odnosilo se na *načela na kojima se temelje izviđačke aktivnosti za djecu i mlade*. Sudionici istraživanja u ovom su kontekstu naglašavali važnost iskustvenog učenja. Također, bitnim smatraju kontinuitet u radu s djecom i mladima kao i usklađenost aktivnosti s dobi korisnika. Nadalje, sudionici su navodili poticanje na razvoj socijalnih vještina te važnost života u grupi i samoorganizacije. Bitnima smatraju i pristupačnost i otvorenost, a kao jedno od ključnih načela izdvajaju volonterstvo. Načela koja su sudionici izdvojili dijelom se odnose na temeljne vrijednosti izviđaštva, a najviše naglašavaju cjelovitost kojeg prepoznajemo kao najbitnije načelo doživljajne pedagogije.

Drugim istraživačkim pitanjem nastojao se dobiti uvid u *sadržaj izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade*. Sudionici su spominjali postojanje više programskih područja koja obuhvaćaju različita izviđačka znanja, a koja smatraju nadopunom gradivu koje djeca usvajaju u školi. Primjeri su spašavanje, preživljavanje, povijest izviđačkog pokreta i sl. Osim tih znanja, sudionici kao sadržaj izdvajaju i učenje suživotu i poticanje zajedništva, usvajanje vrijednosti, kao i ovladavanje različitim životnim vještinama. U razgovoru naglašavaju da su ona izviđačka znanja vidljivi sadržaji izviđačkih aktivnosti, a ujedno i oni koje javnost često percipira kao jedine. Međutim, izviđački voditelji upravo one druge sadržaje, koji obuhvaćanje usvajanje vještina i vrijednosti, smatraju bitnijima i zapravo ključnima za korisnike izviđačkih aktivnosti. Istovremeno ih nazivaju i „skrivenima“, budući da se eksplicitno ne navode djeci i mladima, ali su nažalost često i nevidljivi javnosti – zbog čega društvo možda ne prepoznaje vrijednosti koje izviđačke aktivnosti imaju za razvoj djece i mladih.

Treće istraživačko pitanje odnosilo se na *način na koji izviđački voditelji opisuju vlastito iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu*. U razgovoru o vlastitim iskustvima, sudionici kao najznačajnije u pravilu izdvajaju avanture i slične događaje koji su za njih predstavljali izlaske iz zone ugone. Također, izviđački voditelji pri opisivanju vlastitog

iskustva u djetinjstvu naglašavaju upoznavanje novih ljudi i sklapanje prijateljstava te kao bitan izdvajaju osjećaj zajedništva koji obilježava taj aspekt njihovog života od djetinjstva do odrasle dobi. U njihovom iskustvu sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima bitna su i sudjelovanja na natjecanjima, kao i uspjesi koje su s prijateljima ostvarivali na tim natjecanjima. Njihovo je iskustvo značajno obilježeno zabavom, kao i sviješću o tome da su dio velike izviđačke zajednice.

Četvrtim istraživačkim pitanjem nastojao se steći uvid u *utjecaj kojeg je iskustvo sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu imalo na kasniji život izviđačkih voditelja*. Sudionici navode kako prepoznaju utjecaj na svoj cjeloviti razvoj, tj. na razvoj u svim aspektima. Često spominju i da su razvili identitet izviđača, pa to često koriste pri opisivanju sebe samih. Može se zaključiti da je sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu na sudionike imalo formativan utjecaj, kojeg oni smatraju pozitivnim i u potpunosti prihvaćaju identitet kojeg su razvili. Nadalje, jedan od očitih pokazatelja utjecaja na njihov odrasli život je i razvoj motivacije za preuzimanje uloge izviđačkog voditelja. Osim što se preuzimanje te uloge može smatrati jednim od pokazatelja napretka djece i mladih, neosporno je da ta uloga utječe na njihov život u ovom trenutku. Osim osjećaja ponosa i zadovoljstva kojim su ispunjeni, bitno je spomenuti da izviđački voditelji verbaliziraju i da ta uloga sa sobom donosi značajnu razinu stresa s kojim se nose.

Peto se istraživačko pitanje odnosilo na opisivanje *načina na koje sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima utječe na razvoj djece i mladih*. Sudionici istraživanja kao najznačajnije utjecaje na živote korisnika prepoznaju isprobavanje različitih praktičnih vještina, kontinuirano nuđenje prilika za izlazak iz zone komfora i usvajanje vještina za život. Također, sudionici spominju važnost podrške koja je djeci i mladima dostupna, pogotovo vezano uz razumijevanje za različitosti pojedinaca i za druge izazove koje donosi odrastanje. Pri razgovoru o tome što je zaslužno za te utjecaje, sudionici u pravilu govore o korištenju Izviđačke metode.

Za kraj, može se zaključiti da je sudjelovanje u izviđačkim aktivnostima imalo značajan utjecaj na izviđačke voditelje koji su sudjelovali u ovom istraživanju. Sudionici prepoznaju rezultate tog utjecaja u svim područjima razvoja. Takvi su navodi u skladu i s drugim istraživanjima na ovu temu, a usporedivi su i s rezultatima kvalitativnog istraživanja koje je provela Štefanek (2017), a koje govori o tome kako je izviđaštvo sudionicima pomoglo u izgradnji osobnosti i pozitivno utjecalo na njihovo funkcioniranje u profesionalnom životu. Budući da je Izviđačka metoda zajednički nazivnik u svim izviđačkim aktivnostima, a Behek (2000) naglašava da je

upravo Izviđačka metoda doživljajna pedagogija u praksi, zaista se može zaključiti da su izviđačke aktivnosti jedan od učinkovitih oblika doživljajnopedagoških *outdoor* aktivnosti kojima se kod djece mogu postići brojni pozitivni ishodi i može se utjecati na njihov razvoj u različitim područjima.

8.1. Ograničenja istraživanja

Iako kvalitativna istraživanja po pitanju snage dokaza možda nisu snažna koliko i presječna, kohortna ili eksperimentalna istraživanja (Buljan, 2021), istraživanje provedeno u okviru ovog diplomskog rada dalo je doprinos u opisivanju izviđačkih aktivnosti i njihovog utjecaja iz perspektive sudionika, aktivnih izviđačkih voditelja u Savezu izviđača Hrvatske.

Budući da su sudionici istraživanja činili namjeran uzorak, oni se ne mogu poopćavati na sve izviđačke voditelje i izviđačke aktivnosti, pa niti na sve one u Hrvatskoj. Također, budući da se fokusna grupa, kao metoda prikupljanja podataka korištena u ovom istraživanju, s ciljem prikupljanja informacija služi grupnim razgovorima, generirani podaci uvijek su odraz karakteristika sudionika i grupne dinamike između njih (Kitzinger, 1995; prema Hersberg i sur., 2015). Činjenica je da su se sudionici u objema fokusnim grupama u ovom istraživanju poznavali od ranije pa su na njihove odgovore nesumnjivo utjecale i značajke njihovih ranijih odnosa. Dodatno, svi su izviđački voditelji poznavali i autoricu rada, što je također moglo utjecati iz istih razloga. Jedna od glavnih prednosti ovog istraživanja jest skretanje pažnje na predmet istraživanja, na izviđačke aktivnosti i njihove utjecaje na djecu i mlade kao izravne korisnike. Budući da izviđačke aktivnosti do sada (koliko je poznato autorici) nisu istraživane iz perspektive doživljajne pedagogije i potencijala koje ove aktivnosti u tom kontekstu mogu imati, i taj doprinos ovom području je bitan.

S obzirom na relativno malen broj znanstvenih i stručnih radova koji se bave izviđaštvom kao aktivnosti slobodnog vremena, jasno je da postoji potreba za još istraživanja ovog područja. Izviđači, s obzirom na to da su u Hrvatskoj promatrani gotovo isključivo kao sporedna izvannastavna aktivnost kojoj je javnost u Hrvatskoj sklona ne pridavati mnogo značaja, još uvijek nisu doživljeni u svjetlu potencijala koje imaju u izgradnji mladih osoba. Kao i neki drugi radovi na ovu temu u Hrvatskoj, i ovaj je diplomski rad doprinos istraživanju ovog područja, u nadi da će poslužiti kao poticaj za sve brojnijim i većim istraživanjima ove teme.

9. Literatura

1. Asensio-Ramon, J., Alvarez-Hernandez, J.F., Aguilar-Parra, J.M., Trigueros, R., Manzano-Leon, A., Fernandez-Campoy, J.M., Fernandez-Jimenez, C. (2020). The Influence of the Scout Movement as a Free Time Option on Improving Academic Performance, Self-Esteem and Social Skills in Adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 5215 (17), 1-10. doi.org/10.3390/ijerph17145215.
2. Behek, M. (2000). Zveza Tabornikov Slovenije. U B. Ličina (ur.), *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole* (str. 168-195). Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.
3. Big 6 Youth Organizations (2019). Joint Position on Non-Formal Education. Preuzeto s <https://duz92c7qaoni3.cloudfront.net/documents/Joint-Position-on-Non-Formal-Education.pdf> (05.07.2022.).
4. Big 6 Youth Organizations (2022). About Big 6 Youth Organizations. Preuzeto s <https://bigsix.org/> (04.07.2022.).
5. Brostrom, A. W. (2016). Learning to lead: the transition from participant to leader within the Swedish scout movement. *World Leisure Journal*, 58 (1), 12-27. doi.org/10.1080/16078055.2015.1132004.
6. Buljan, I. (2021). Izvještavanje o rezultatima kvalitativnih istraživanja. *Zdravstveni glasnik*, 7 (2), 49-58.
7. Dibben, C., Playford, C., Mitchell, R. (2017). Be(ing) prepared: guide and scout participation, childhood social position and mental health at age 50 – a prospective birth cohort study. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 71, 275–281. doi.org/10.1002/ajcp.12035.
8. Du Merac, E. R. (2015). What We Know About the Impact of School and Scouting on Adolescents' Value-based Leadership. *Educational, Cultural and Psychological Studies Journal*, 11, 207-224.

9. Hersberg, R. M., Chace, P. A., Champine, R. B., Hilliard, L. J., Wang, J., Lerner, R. M. (2015). "You Can Quit Me But I'm Not Going to Quit You": A Focus Group Study of Leaders' Perceptions of Their Positive Influences on Youth in Boy Scouts of America. *Journal of Youth Development*, 10 (2), 5-30.
10. Hyde, M., Kidd, T. (2018). Changing Lives, Strengthening Communities. The Scout Association's 2017 Impact Report.
11. Jang, S.J., Johnson, B.R., Kim, Y., Polson, E.C., Smith, B.G. (2014). Structured Voluntary Youth Activities and Positive Outcomes in Adulthood: An Exploratory Study of Involvement in Scouting and Subjective Well-Being. *Sociological Focus*, 47 (4), 238-267.
12. Kasearu, K., Otstavel, S., Truusa, T. (2020). Perceived influence of Scouting on personal development, skills and future prospects. University of Tartu, Institute of Social Studies.
13. Klockevi, I. (2022). A Sustainable Scout: A qualitative study about scout leaders' thoughts about how they transfer sustainable thinking to the young (Diplomski rad). Department of Behavioral Sciences and Learning of the Linköping University, Linköping.
14. Krajncan, M. (2013). Osnove doživljajne pedagogije. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
15. Lynch, A.D., Ferris, K.A., Burkhard, B., Wang, J., Hershberg, R.M., Lerner, R.M. (2016). Character Development within Youth Development Programs: Exploring Multiple Dimensions of Activity Involvement. *American Journal of Community Psychology*, 57 (1-2), 73-86.
16. Martin, A. (2001). Towards the next generation of Experiential Education Programmes: A case study of Outward Bound (Doktorska disertacija). Massey University, Novi Zeland.
17. Morris, T. H. (2019). Experiential learning – a systematic review and revision of Kolb's model. *Interactive Learning Environments*, 28 (8), 1064-1077.
18. Oblak, D. (1958). Treća crnovrška: priča o jednoj četi s napomenama o izviđačkom metodu rada. Zagreb: Mi mladi.

19. Previšić, V. (2000). Izviđaštvo u slobodnom vremenu djece i mladeži. U B. Ličina (ur.), *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole* (str. 168-195). Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.
20. Radošević, J. (2000). Izviđaštvo u razvoju pojma o sebi. U B. Ličina (ur.), *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole* (str. 168-195). Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.
21. Roglić, Ž. (2013). *Izviđački put izazova*. Split: Savez izviđača Hrvatske.
22. Roglić, Ž. (2016). *Dnevnik puta: Vučići*. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske.
23. Savez izviđača Hrvatske (2021). Statut Saveza izviđača Hrvatske. Preuzeto s https://scouts.hr/wp-content/uploads/2021/07/Statut-Saveza-izvidaca-Hrvatske_cistopis_10.4.2021.pdf (28.06.2022.).
24. Savez izviđača Hrvatske (2022). O Savezu. <https://scouts.hr/o-savezu/> (31.08.2022.).
25. Savez izviđača Hrvatske (2022). Godišnje izvješće o radu Saveza izviđača Hrvatske. Preuzeto s https://scouts.hr/wp-content/uploads/2022/04/GI_SIH_2021_PV_4-22.pdf (29.08.2022.).
26. Skoko B., Benković B. (2009). Znanstvena metoda fokus grupe – mogućnosti i načini primjene. *Politička misao*, 46 (3), 217-236.
27. Smalt, R. H. (1996). *The influence of girl scouting as a character-building organization on the moral development of young girl scouts* (Doktorska dizertacija). Fordham University, New York.
28. Jang, S.J., Johnson B.R., Kim Y., Polson E.C., Smith, B.G. (2014). Structured Voluntary Youth Activities and Positive Outcomes in Adulthood: An Exploratory Study of Involvement in Scouting and Subjective Well-Being. *Sociological Focus*, 47 (4), 238-267.
29. Štefanek, V. (2017). *Pedagogija slobodnog vremena i skautizam* (Završni rad). Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.

30. Vučak, S. (2000). Obitelj, škola, izviđaštvo: mjesto i uloga u razvoju mladih. U B. Ličina (ur.), *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole* (str. 168-195). Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.
31. Warletta, J. A. (2000). The collaboration between school and scouting. U B. Ličina (ur.), *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole* (str. 168-195). Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.
32. World Scout Bureau (2014). *Renewed Approach to Programme*. Kuala Lumpur, World Organization Of Scout Movement.
33. World Scout Bureau (2019). *The Essential Characteristics of Scouting*. Kuala Lumpur, World Organization of Scout Movement.
34. 11. Smotra izviđača Hrvatske (2022). Program. <https://smotra2022.scouts.hr/program/> (15.07.2022.).